

KOBIETY

W POLSKIM ŻYCIU POLITYCZNYM

INFORMATOR

Fundacja Przestrzeń Kobiet
Kraków 2009

fundacja@przestrzenkobiet.pl
www.przestrzenkobiet.pl
www.krakowskislakkbietet.pl
tel. (12) 423 13 28

Adres korespondencyjny:
FUNDACJA PRZESTRZEŃ KOBIET
Plac Szczepański 5/314
31-011 Kraków

Opracowanie: Ewa Furgał, Natalia Sarata
Redakcja: Ewa Furgał
Opracowanie graficzne: Urszula Kosztyła-Demczuk

Publikacja bezpłatna

Informator został opublikowany w ramach projektu Instytut Liderok zrealizowanego przez Fundację Przestrzeń Kobiet.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009.

©Fundacja Przestrzeń Kobiet, 2009

Spis treści

<i>Institut Liderek</i> – informacja o projekcie	5
I. Mechanizmy wzmacniania udziału kobiet w polityce	7
II. Kalendarium dokonań polskich Emancypantek do 1918 roku	13
III. Posłanki i senatorki II RP	16
IV. Posłanki PRL	20
V. Posłanki i senatorki III RP	37
VI. Reprezentacja kobiet w rządach PRL i III RP	54
Fundacja Przestrzeń Kobiet	56
Wybrana literatura	60

Instytut Liderek – informacja o projekcie

Niniejszy Informator został przygotowany i wydany w ramach projektu Instytut Liderek, realizowanego przez Fundację Przestrzeń Kobiet między 1 lipca a 31 grudnia 2009 roku w Krakowie.

Celem projektu było zwiększenie udziału kobiet w życiu publicznym poprzez wzmocnienie kompetencji i motywacji działaczek społecznych i politycznych z trzech województw południowej Polski: małopolskiego, śląskiego i podkarpackiego. Wspieranie kobiet jako podmiotów aktywnie działających w sferze publicznej jest jednym z celów działania Fundacji Przestrzeń Kobiet. Jest to także cel Funduszu Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009, który współfinansował Instytut Liderek.

W ramach projektu zostały zrealizowane 2 kursy liderek: dla działaczek społecznych i działaczek politycznych. W kursie społecznym Instytutu spotkało się 20 kobiet zaangażowanych w lokalne organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, inicjatywy miejskie i wiejskie, aktywistki, społeczniczki. Kurs polityczny zgromadził 20 kobiet aspirujących do kariery politycznej lub już ją rozwijających, działaczki związkowe, radne, politolożki chcące aktywnie działać w sferze politycznej, członkinie partii politycznych.

Każdy z kursów to 4 weekendowe spotkania, które odbywały się między wrześniem a listopadem 2009 r. Uczestniczki obu grup rozpoczęły udział w Instytucie Liderek warsztatem genderowym – uwrażliwiającym na genderowe konteksty uczestnictwa kobiet w życiu publicznym, w działalności społecznej i politycznej. Pozostałe kursy: liderek, wprowadzania zmiany społecznej i tworzenia projektów społecznych (dla ścieżki społecznej) oraz umiejętności debatanckich, wystąpień publicznych i narzędzi budowania reprezentacji kobiet w gremiach decyzyjnych (dla ścieżki politycznej) realizowały nieco inny program, odpowiadając na potrzeby aktywnych kobiet i specyfikę otoczenia, w którym prowadzą swoją działalność.

Celem projektu było także poznanie doświadczeń i obszarów działań liderek – działaczek organizacji pozarządowych i partii politycznych. Dlatego też w ramach Instytutu Liderek Fundacja Przestrzeń Kobiet zapraszała na otwarte spotkania, które odbywały się w od sierpnia do listopada 2009 r. Instytut Liderek gościł w Krakowie Joannę Piotrowską – prezeskę Fundacji Feminoteka, Brygidę Kuźniak – Przewodniczącą Partii Demokratycznej, Małgorzatę Tkacz-Janik – członkinię Zielonych 2004, prezeskę Obywatelskiego Forum Kobiet oraz Joannę Szurlej – prezeskę Stowarzyszenia Kobiet Bieszczadzkich „Nasza Szansa”.

Realizacja projektu przypadła na czas, w którym zawiązała się obywatelska inicjatywa na rzecz zmiany ustawy o ordynacji wyborczej w sprawie wprowadzenia parytetów na listy wyborcze. Parytet był przedmiotem gorących dyskusji w ramach Instytutu Liderów, wiele uczestniczek żywo włączyło się w zbieranie podpisów „za parytetem” i w inicjatywy przedstawiające idee parytetu w swoich społecznościach, wierząc w sens wprowadzenia tego rozwiązania do polskiego prawa.

11 grudnia 2009 r. w ramach Instytutu Liderów odbyła się w Krakowie debata oksfordzka, której temat brzmiał: *Dla zapewnienia większego udziału kobiet w polityce rozwijanie kompetencji politycznych kobiet jest lepszym rozwiązaniem niż parytet*. Debatę przygotowały i przeprowadziły absolwentki politycznego kursu Instytutu Liderów we współpracy z Fundacją Przestrzeń Kobiet. Po debacie odbyła się dyskusja z zaproszonymi gośćmi: m.in. Martą Pateną – radną Miasta Krakowa, Agnieszką Mrozik - doktorantką w Instytucie Badań Literackich PAN, działaczką feministyczną i Małgorzatą Borowską - politolożką, trenerką Stowarzyszenia Szkoła Liderów.

Niniejszy Informator jest częścią projektu Instytut Liderów. Przedstawia wybrane dane dotyczące aktywności kobiet w polskim życiu politycznym. Pokrótce prezentuje wybrane mechanizmy wzmacniające uczestnictwo kobiet w polityce. Przypomina kalendarium działań polskich emancypantek do roku 1918, w którym kobiety w Polsce uzyskały pełnię praw politycznych. Informator przedstawia także nazwiska wszystkich kobiet zasiadających w polskim Parlamencie od roku 1919, czyli roku, w którym w wyborach do Sejmu Ustawodawczego kobiety mogły po raz pierwszy wykorzystać wywalczone przez siebie prawo wyborcze, wybierając swoje reprezentantki i reprezentantów, a także startując i będąc wybranymi.

Serdecznie dziękujemy Uczestniczkom Instytutu Liderów za zaangażowanie, współpracę i zapał, a przede wszystkim życzymy Wam sukcesów w Waszych społecznych i politycznych inicjatywach, przebijania szklanych sufitów, odzyskiwania przestrzeni publicznej, politycznej dla kobiet – to Wasze działania i Wasza energia zmieniają tę rzeczywistość. Dziękujemy, że jesteście z nami.

Justyna Struzik, koordynatorka projektu Instytut Liderów
Ewa Furgał, redaktorka Informatora
Fundacja Przestrzeń Kobiet
Kraków, grudzień 2009 r.

I. Mechanizmy wzmacniania udziału kobiet w polityce

Na pytanie „Po co więcej kobiet w polityce?”, uczestniczki szkoleń w ramach ścieżki politycznej Instytutu Liderok udzielały bardzo różnorodnych odpowiedzi, często znacznie więcej, niż jednej:

- żeby sprawami kobiet zajmowały się kobiety,
- żeby kolejne pokolenia kobiet miały równe szanse w polityce i nie tylko,
- żeby była proporcjonalna reprezentacja płci we władzach,
- żeby perspektywa na wszystkie kwestie, w których podejmowane są decyzje, była pełna, a nie tylko uwzględniająca doświadczenia mężczyzn,
- żeby zmienić świadomość stereotypów płci, wykorzenić patriarchy,
- żeby dyskusja o tematyce „kobiecej” i interesach kobiet stała się polityczna – ważna w polityce,
- żeby kobiety poczuły siłę sprawczą, podmiotowość,
- żeby kobiety wzięły na siebie odpowiedzialność za władzę i podejmowanie decyzji,
- żeby podnieść jakość procesów politycznych i zadbać o ich merytoryczną zawartość,
- żeby zażegnawać / nie wywoływać konfliktów zbrojnych,
- żeby problemy do rozwiązania rozwiązywać efektywniej,
- żeby codzienne życie kobiet było łatwiejsze,
- żeby kobiety miały szanse zaspokajać swoje ambicje,
- żeby w sposób bardziej zrównoważony korzystać ze środowiska,
- żeby było więcej kobiet na wysokich stanowiskach także w innych dziedzinach,
- żeby kolejne pokolenia kobiet miały wzorce / tradycje aktywności kobiet w polityce,
- żeby mieć wpływ na edukację i budowanie świadomości,
- żeby przeciwdziałać dyskryminacji,
- żeby mężczyźni zrozumieli, że nie są najlepsi,
- żeby mężczyźni mogli korzystać z radości życia rodzinnego,
- żeby mężczyźni byli zdrowi,
- żeby mężczyźni mieli wsparcie w podejmowaniu decyzji,
- żeby kobiety i mężczyźni byli / były partnerami / partnerkami,
- żeby kobiety były traktowane podmiotowo, a nie przedmiotowo,
- żeby kobiety się wspierały,
- żeby budować sieci współpracy między kobietami,
- żeby było sprawiedliwie,
- a dlaczego w ogóle trzeba to uzasadniać?

Powyższe odpowiedzi odwołują się do różnych przekonań na temat roli kobiet, poglądów dotyczących cech wspólnych wszystkim kobietom, czy koncepcji wspólnych interesów kobiet jako grupy. Niektóre uzasadnienia wskazują

na silne przekonanie o istnieniu charakterystycznych „kobięcych” cech, które mogą przekształcić sferę polityki i uczynić ją bardziej „przyjazną” dla kobiet. Inne odpowiedzi wskazują raczej na wspólnotę doświadczeń i wspólnotę opresji, która czyni z kobiet sojuszniczki w zyskiwaniu dla siebie i innych kobiet przestrzeni w sferze publicznej. Niektóre odpowiedzi natomiast akcentują wprost podwójny standard zadanego pytania – nikt nie pyta o to, po co tylu mężczyzn w polityce, ale obecność w niej kobiet powinna być uzasadniana.

Wspólne jest przekonanie, że równy udział kobiet w sferze politycznej jest kwestią kluczową dla demokracji i społecznego rozwoju. Temu pogładowi towarzyszy silne przekonanie, że aby zmienić nierówność reprezentacji w tym obszarze, należy wprowadzić do praktyki politycznej mechanizmy wspierające kobiety jako grupę dyskryminowaną ze względu na płeć w dostępie do stanowisk decyzyjnych.

*Propagowanie równego uczestnictwa kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji jest jednym z sześciu obszarów działań wymienionych w **Mapie Drogowej na rzecz równości płci na lata 2006-2010**. Dokument ten został w 2006 r. przedstawiony przez Komisję Europejską jako plan działań, które są kluczowe dla wprowadzania zmiany na rzecz równości w państwach członkowskich UE. Działania na rzecz równości płci w tych obszarach powinny być prowadzone priorytetowo, ze wsparciem każdego z krajów członkowskich.*

MAPA DROGOWA NA RZECZ RÓWNOŚCI PŁCI NA LATA 2006-2010

Punkt 3.

Propagowanie równego uczestnictwa kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji

3.1 Udział kobiet w polityce

Utrzymująca się stale niedostateczna reprezentacja kobiet w procesach podejmowania decyzji politycznych stanowi deficyt demokracji. Dalszego upowszechniania wymaga czynna postawa obywatelska kobiet i ich uczestnictwo w polityce oraz w administracji publicznej wyższego szczebla (czy to na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym czy unijnym). Dostępność porównywalnych i rzetelnych danych obejmujących całą UE pozostaje priorytetem.

3.2 Udział kobiet w podejmowaniu decyzji ekonomicznych

Zrównoważone uczestnictwo kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji ekonomicznych może się przyczynić do stworzenia bardziej efektywnego i innowacyjnego otoczenia zawodowego i kulturowego oraz do osiągania lepszych wyników gospodarczych. Przejrzystość procedur awansu, elastyczny czas pracy i dostępna opieka nad dziećmi mają podstawowe znaczenie.

3.3 Kobiety w sektorze nauki i technologii

Udział kobiet w sektorze nauki i technologii przyczyni się do wzrostu innowacyjności, jakości i konkurencyjności badań naukowych i przemysłowych, dlatego też winien być propagowany. Założenia polityki zmierzające do osiągnięcia docelowego poziomu 25% kobiet na kierowniczych stanowiskach w sektorze publicznym w sferze badań powinny być realizowane, a bieżące postępy realizacji – monitorowane. Istotne znaczenie ma rozbudowa sieci i zwiększanie dostępności danych obejmujących Unię.

Do znaczenia udziału kobiet w politycznych procesach decyzyjnych odwołują się także inne kluczowe dokumenty, takie jak **Pekińska Platforma Działania** (1995), czyli dokument przyjęty przez 189 krajów członkowskich ONZ, w tym Polskę, wymieniający 12 obszarów, w których konieczne jest podejmowanie przez instytucje międzynarodowe, rządy państw, sektor prywatny i organizacje pozarządowe. Dwoma z 12 wymienionych w Platformie Pekinńskiej obszarów są obszar VII: *Kobiety a władza i podejmowanie decyzji* a także obszar VIII: *Mechanizmy instytucjonalne na rzecz podnoszenia statusu kobiet*.

PLATFORMA PEKIŃSKA

Obszar VII: Kobiety a władza i podejmowanie decyzji

Cel strategiczny nr 1: Podjąć kroki mające na celu zapewnienie kobietom równego dostępu i pełnego udziału w strukturach władzy i procesach decyzyjnych.

Cel strategiczny nr 2: Zwiększyć zdolność kobiet do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji i rządzeniu.

Obszar VIII: Mechanizmy instytucjonalne na rzecz podnoszenia statusu kobiet

Cel strategiczny nr 1: Stworzyć bądź wzmocnić narodowe mechanizmy i inne ciała rządowe.

Cel strategiczny nr 2: Włączyć perspektywę kulturowej tożsamości płci (gender perspective) do ustawodawstwa, polityk publicznych, programów i projektów.

Cel strategiczny nr 3: Przygotowywać i upowszechniać dane i informacje na temat kwestii związanych z kulturową tożsamością płci (gender) dla celów planowania.

Także **Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet** (tzw. CEDAW) przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1979 r., którą Polska

sygnowała 30 lat temu, podkreśla wagę równego udziału kobiet w procesach decyzyjnych w sferze politycznej dla przeciwdziałania dyskryminacji kobiet.

KONWENCJA W SPRAWIE ELIMINACJI WSZELKICH FORM DISKRYMINACJI KOBIET

Artykuł 7

Państwa Strony podejmą wszelkie stosowne kroki, aby zlikwidować dyskryminację kobiet w życiu politycznym i publicznym państwa, a w szczególności aby zapewnić kobietom, na równych z mężczyznami warunkach, prawa:

- a) głosowania we wszystkich wyborach i referendach publicznych oraz wybieralności do wszelkich organów wybieranych powszechnie,
- b) uczestniczenia w kształtowaniu polityki Państwa i jej realizacji, zajmowania stanowisk publicznych i wykonywania wszelkich funkcji publicznych na wszystkich szczeblach zarządzania,
- c) uczestniczenia w organizacjach pozarządowych i stowarzyszeniach zajmujących się sprawami publicznymi i politycznymi Państwa.

Artykuł 8

Państwa Strony podejmą wszelkie stosowne kroki, aby kobiety, na warunkach równych z mężczyznami i bez żadnej dyskryminacji, miały możliwość reprezentowania swoich rządów w stosunkach międzynarodowych oraz uczestniczenia w pracach organizacji międzynarodowych.

W niemal wszystkich państwach na świecie kobiety uzyskały prawa wyborcze. Jednak, jak stwierdzają Joanna Hoare i Fiona Gell w zbiorze pt. *Women's Leadership and Participation* (Oxfam 2009), wciąż skandalicznie mało kobiet zajmuje kluczowe stanowiska w sferze polityki. Na całym świecie 17,4% osób pełniących funkcje przedstawicielskie w narodowych systemach politycznych to kobiety. Tylko 15 ze 193 państw świata osiągnęło poziom reprezentacji kobiet w rządach na poziomie 30%. W odniesieniu do stanowisk ministrów, globalnie tylko 3,5% z nich zajmują kobiety, co oznacza, że na najwyższych szczeblach decyzyjnych w państwach kobiety wciąż nie mają rzeczywistego wpływu na kształtowanie politycznych procesów decyzyjnych. Także na niższych poziomach decyzyjnych, w strukturach regionalnych i lokalnych, które często stanowią ważny szczebel decyzyjny, szczególnie wyraźna jest nieobecność kobiet. Dodatkowo, wyjątkowo niedoreprezentowane są w formalnych strukturach politycznych kobiety ze środowisk i społeczności biednych i kobiety z grup mniejszościowych (np. etnicznych, kobiety nieheteroseksualne, kobiety z niepełnosprawnościami czy kobiety z wirusem HIV).

Zinstytucjonalizowane mechanizmy wzmacniające uczestnictwo kobiet w sferze politycznej są stosowane w zależności od rodzaju systemu wyborczego.

W systemach **proporcjonalnych**, czyli takich, gdzie okręgi wyborcze są zwykle wielomandatowe (tzn. w jednym okręgu wybiera się kilku parlamentarzystów, a każda osoba może oddać głos na jednego kandydata / jedną kandydatkę), stosuje się takie mechanizmy zwiększające liczbę kobiet jak:

- **KWOTA** – wskazuje procentowo minimalny udział kobiet i mężczyzn na listach wyborczych, np. 30%

- **PARYTET** – rodzaj kwoty (50%); gwarantuje równy podział miejsc na liście wyborczej pomiędzy kobiety i mężczyzn. Czasem towarzyszą mu dodatkowe mechanizmy sprzyjające zachowaniu równych szans na listach wyborczych, takie jak:

- **SYSTEM SUWAKOWY** – zasada, zgodnie z którą na liście wyborczej nazwiska kandydatek i kandydatów umieszczane są naprzemiennie. Zasada ta zapobiega umieszczaniu nazwisk kandydatek na samym końcu listy wyborczej, gdzie szanse na wybór są niewielkie.

- **PODWÓJNA NOMINACJA** – zasada, zgodnie z którą na dane stanowisko przedstawiane są kandydatury kobiety i mężczyzny o takich samych kwalifikacjach, a wybierana jest osoba tej płci, która w danym organie jest niedoreprezentowana.

W systemach większościowych, w których okręgi wyborcze są jednomandatowe oraz za obowiązującą uznaje się zasadę „zwycięzca bierze wszystko” (w takiej sytuacji każda partia/komitet wyborczy może wystawić tylko jednego kandydata, a wyborcy mogą głosować tylko na jedno nazwisko; zwycięzcą jest ta osoba, która uzyska największą liczbę głosów), stosuje się takie mechanizmy zwiększające liczbę kobiet jak:

- **KOBIECE LISTY KANDYDATÓW** (*ang. all women short lists*) – listy, na których umieszczane są wyłącznie kobiety - kandydatki, na które głosować mogą wyborcy. Kobiece listy zostały wykorzystane przez Partię Pracy w Wielkiej Brytanii oraz Australii i Nową Zelandię.

- **LISTY PRIORYTETOWE** – listy zbilansowane pod względem płci lub też innych kryteriów. Przykładowo Partia Konserwatywna w Wielkiej Brytanii w roku 2005 wprowadziła zasadę, zgodnie z którą na listach 50 % kandydatów stanowić będą kobiety oraz uwzględniane będą mniejszości etniczne i rasowe oraz osoby niepełnosprawne w znaczącej proporcji.

- **PAROWANIE OKRĘGÓW** (*ang. twinning*)– mechanizm polegający na dobieraniu wyborczych okręgów jednomandatowych w pary, przy czym w jednym okręgu kandyduje kobieta, w drugim zaś mężczyzna. Z takim rozwiązaniem spotkać możemy się w wyborach parlamentarnych w Walii i Szkocji.

II. Kalendarium dokonań polskich Emancypantek do 1918 r.

1838-1850 – działalność grupy „Entuzjastek”, aktywnych kobiet skupionych wokół Narcyzy Żmichowskiej (m.in. Bibiana Moraczewska, Faustyna Morzycka, Kazimiera Ziemięcka, Wincenta Zabłocka, Tekla Dobrzyńska, Emilia Gosse- lin, Anna Skimborowiczowa) propagujących udział kobiet w życiu publicznym i zachęcających je do samodzielności.

1838 – zaczyna ukazywać się „Pierwiosnek” redagowany przez Paulinę Krakowową. Publikowane są w nim tylko teksty – artykuły, wiersze, opowiadania – redagowane przez kobiety. Pismo wychodzi do 1843 roku.

1865 – w Warszawie ukazuje się pismo dla kobiet „Bluszcz”, redagowane przez Marię Ilnicką (ukazuje się aż do 1939 roku).

1868-1924 – działalność Wyższych Kursów dla Kobiet w Krakowie (tzw. Bara- neum od nazwiska założyciela – Adriana Baranieckiego), placówki edukacyjnej dla kobiet, która oferowała trzy kierunki kształcenia: humanistyczny, przyrodniczy oraz artystyczny i gdzie zajęcia prowadzone były przez kadrę złożoną w większości z uniwersyteckich profesorów.

1870 – pierwsza Polka, Anna Tomaszewska-Dobrska, zapisuje się na uniwersytet w Zurychu, w 1877 roku kończy fakultet lekarski. Pierwszą kobietą, która ukończyła studia medyczne na polskim uniwersytecie, była Helena Donhaiser-Sikorska, która w 1906 roku uzyskała dyplom na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Lata 70. XIX wieku – powstają pierwsze stowarzyszenia kobiece w Galicji (od 1867 roku obowiązuje zakaz działalności politycznej kobiet, dlatego kobiety oficjalnie prowadzą działalność oświatową i społeczną): 1870 – Stowarzyszenie Kobiet „Praca” w Krakowie; 1873 – Stowarzyszenie Nauczycielek w Krakowie z Antoniną Zubrzycką na czele.

1871 – od tego roku kobiety mogą podejmować pracę w urzędach telegraficz- nych na terenie Galicji, od 1874 roku w urzędach pocztowych, zaś od 1886 roku na kolei.

1881 – we lwowskiej Czytelnii dla Kobiet zainicjowana zostaje akcja zbierania podpisów pod petycją do Rady Miejskiej Lwowa o zniesienie pełnomocnictwa w wyborach do Sejmu Galicyjskiego (właścicielki majątków ziemskich mogły oddać głos za pośrednictwem mężczyzny).

1883 – Jadwiga Szczawińska-Dawidowa tworzy tajne kursy dla kobiet, od 1885 roku działające jako tzw. Uniwersytet Latający.

1884 – ukazuje się „Świt”, pierwsze polskie pismo dla kobiet mieszkających na terenach wiejskich. Redaktorką naczelną była Maria Konopnicka, pismo wychodziło do 1887 roku.

1885 – w Krakowie powstaje Czytelnia dla Kobiet, informacyjno-edukacyjna placówka samokształceniowa, miejsce spotkań, dyskusji, odczytów.

1886 – utworzona zostaje trójzaborowa tajna organizacja Koła Kobiet Korony

i Litwy, do której należały m.in.: Stefania Sempołowska, Maria Turzyna, Zofia Daszyńska-Golińska.

1887 – Filipina Płaskowicka zakłada pierwsze Koło Gospodyń Wiejskich w Janisławicach k. Skierniewic.

1890 – Paulina Kuczalska-Reinschmit wraz z Cecylią Walewską zakładają Unię Kobiet, polską filię międzynarodowej organizacji kobiecej.

1891 – pierwszy Zjazd Kobiet, połączony z obchodami 25-lecia twórczości Elizy Orzeszkowej, kolejne tajne zjazdy kobiet odbywały się we Lwowie i Zakopanem.

1893-1896 - we Lwowie ukazuje się „Przedświt”, dwutygodnik walczący o prawa wyborcze kobiet, o tworzenie gimnazjów dla dziewcząt, o prawo do nauki na uniwersytetach oraz do zrzeszania się kobiet w związki i organizacje. Redaktorką naczelną była Janina Sedlaczkówna.

1894 – pierwsze trzy kobiety (Jadwiga Sikorska, Janina Kosmowska i Stanisława Dowgiałło) zaczynają studia na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie przepisu o prawie hospitacji; w 1897 roku austriackie Ministerstwo Edukacji wyraża zgodę na studia kobiet na wydziale filozoficznym, a w 1900 – medycznym.

1895 – we Lwowie zaczyna się ukazywać dwutygodnik Pauliny Kuczalskiej-Reinschmit „Ster”, wychodzi do 1897 roku, następnie zostaje wznowiony w Warszawie w 1907 roku i ukazywał się do sierpnia 1914 roku. Był to główny organ ruchu feministycznego, walczący o prawa kobiet.

1896 – w Krakowie rozpoczyna działalność pierwsze na ziemiach polskich prywatne żeńskie gimnazjum, stworzone dzięki staraniom m.in. Kazimiery Bujwidowej. Uczyły tam m.in.: Stefania Sempołowska, Helena Witkowska i Marcelina Kulikowska. Gimnazjum posiadało program odpowiadający gimnazjom męskim i uprawniało do ubiegania się o przyjęcie na studia.

1897 – powstaje Stowarzyszenie Kobiet Pracujących w Krakowie, kierowane przez Zofię Filipowiczówną, powołane przez „zgromadzenie kobiet – robotnic z różnych zawodów”.

1899 – ukazuje się „Przodownica”, pismo dla kobiet wiejskich, wydawane w Krakowie do 1912 roku, redagowane przez Marię Siedlecką.

1902 – w Krakowie zaczyna się ukazywać „Nowe Słowo. Dwutygodnik społeczno-literacki poświęcony sprawom kobiet”, wychodzi do 1907 roku, redaktorką naczelną jest Maria Turzyna.

1904 – z inicjatywy Marii Turzyny powstaje Związek Kobiet, stowarzyszenie walczące o „równe dla wszystkich prawa człowieka”, z siedzibą przy Rynku Głównym 13 w Krakowie.

1905 – powstaje Stowarzyszenie Urzędniczek Pocztowych w Galicji, działające na rzecz praw i poprawy sytuacji tej grupy zawodowej, prowadzone w Krakowie przez Władysławę Habichtówną.

1905 – I Zjazd Kobiet Polskich w Krakowie (pierwszy jawny trójzaborowy zjazd), który uchwała apel do stronnictw politycznych o włączenie postulatu równouprawnienia do programów partii. Obrady odbywały się w sali rady miejskiej Krakowa.

1905-1908 – kilka razy w roku odbywają się w Krakowie kilkutyśne wiece i demonstracje organizowane przez ruch kobiecy, domagający się prawa wyborczego dla kobiet. Krakowskie emancypantki spotykają się w budynku Ujeżdżalni koni przy ul. Rajskiej 12 oraz w budynku cyrkowym na rogu ulic Dietlowskiej i Starowiślniej, wiecom przewodniczą m.in.: Kazimiera Bujwidowa, Helena Witkowska, Maria Turzyma, Zofia Daszyńska-Golińska, Justyna Budzińska-Tylicka.

1907 – w wyniku liberalizacji ustawy o stowarzyszeniach w Królestwie Polskim powstaje Stowarzyszenie Równouprawnienia Kobiet Polskich, które następnie dzieli się na dwie organizacje: Związek Równouprawnienia Kobiet Polskich i Polskie Stowarzyszenie Równouprawnienia Kobiet Polskich.

1907 – utworzono pierwszy związek zawodowy robotnic w Krakowie, w zakładach tytoniowych zwanych cygar fabryką, przy ul. Dolnych Młynów 10. C.K. Fabryka Tytoniu przez wiele lat była największym zakładem pracy w Krakowie, gdzie 90% osób zatrudnionych stanowiły kobiety i dziewczęta.

1908 – Maria Dulębianka demonstracyjnie kandyduje do Sejmu Galicyjskiego. Kampania wyborcza zostaje wykorzystana przez Dulębiankę do prowadzenia akcji na rzecz praw wyborczych dla kobiet.

1912 – czynne prawo wyborcze dla kobiet do rady miejskiej Krakowa, obwarowane cenzusami: wieku (ukończone 24 lata), osiadłości (3 lata zamieszkiwania w Krakowie), majątku (obowiązkowa opłata podatku bezpośredniego) i wykształcenia (ukończona szkoła średnia, seminarium nauczycielskie lub szkoła wyższa).

1914 – utworzona zostaje Liga Kobiet Galicji i Śląska Cieszyńskiego, która w 1918 roku połączyła się z Ligą Kobiet Pogotowia Wojennego, tworząc Ligę Kobiet.

1917 – Zjazd Kobiet Polskich uchwała postulat przyznania kobietom równych z mężczyznami praw politycznych oraz czynnego i biernego prawa wyborczego do samorządów.

Styczeń 1918 – powstaje Centralny Komitet Polityczny Równouprawnienia Kobiet Polskich, któremu przewodniczy Justyna Budzińska-Tylicka.

11 listopada 1918 – delegacja Komitetu składa na ręce Józefa Piłsudskiego deklarację domagającą się całkowitego równouprawnienia kobiet w nowej Polsce.

28 listopada 1918 – dekret Naczelnika Państwa, Józefa Piłsudskiego, o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego wprowadza bierne i czynne prawo wyborcze dla kobiet.

Źródła:

1. Czajeczka B., „Z domu w szeroki świat...” Droga kobiet do niezależności w zaborze austriackim w latach 1890-1918, Kraków 1990

2. Górnicka-Boratyńska A., Stańmy się sobą. Cztery projekty emancypacji (1863-1939), wyd. Świat Literacki, Izabelin 2001

3. Krakowski Szlak Kobiet. Przewodniczka po Krakowie Emancypantek, pod red. E. Furgał, wyd. Fundacja Przestrzeń Kobiet, Kraków 2009

4. Muzeum Historii Kobiet Fundacji Feminoteka, <http://www.feminoteka.pl/muzeum/>

5. Perkowska U., Kariery naukowe kobiet na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1904-1939, [w:] Kobieta i kultura: kobiety wśród twórców kultury intelektualnej i artystycznej w dobie rozbiorów i w niepodległym państwie polskim, pod red. A. Żarnowskiej i A. Szwarca, wyd. DiG, Warszawa 1996

III. POSŁANKI I SENATORKI II RP

Reprezentacja kobiet w Sejmie II RP

Lp.	Kadencja Sejmu	Liczba kobiet	Udział procentowy kobiet wśród posłów
1 .	Sejm Ustawodawczy 1919-1922	8	1,80%
2 .	Sejm I kadencji 1922-1927	9	2,02%
3 .	Sejm II kadencji 1928-1930	8	1,80%
4 .	Sejm III kadencji 1930-1935	17	3,82%
5 .	Sejm IV kadencji 1935-1938	2	0,96%
6 .	Sejm V kadencji 1938-1939	1	0,48%

POSŁANKI – lista nazwisk

Sejm ustawodawczy 1919-1922

Balicka Gabriela	(Związek Sejmowy Ludowo-Narodowy)
Moczyłowska Maria	(Narodowe Zjednoczenie Ludowe)
Dziubińska Jadwiga	(Polskie Stronnictwo Ludowe Wyzwolenie)
Kosmowska Irena	(Polskie Stronnictwo Ludowe Wyzwolenie)
Moraczewska Zofia	(Polska Partia Socjalistyczna)
Piasecka Anna Anastazja	(Narodowa Partia Robotnicza, później PSL Piast)
Sokolnicka Zofia	(Zjednoczone Stronnictwo Ludowe, Narodowa Demokracja)
Wilczkowiakowa Franciszka	(Narodowa Partia Robotnicza)

Sejm I kadencji 1922-1927

Balicka Gabriela	(Związek Ludowo-Narodowy)
Kosmowska Irena	(Polskie Stronnictwo Ludowe Wyzwolenie)
Holder-Eggerowa Maria	(Związek Ludowo-Narodowy)
Ładzina Wanda Władysława	(Związek Ludowo-Narodowy)
Melcerowa-Pomeranc Róża	(Koło Żydowskie w Sejmie)
Praussowa Zofia	(Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów)
Puzynianka Irena	(Związek Ludowo-Narodowy)
Sokolnicka Zofia	(Związek Ludowo-Narodowy)
Stęślicka Halina Felicja	(Narodowo-Chrześcijańskie Stronnictwo Pracy)

Sejm II kadencji 1928-1930

Balicka Gabriela	(Związek Ludowo-Narodowy)
Karnicka Aleksandra	(PSL Wyzwolenie)
Markowska Jadwiga	(Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów)

Praussowa Zofia	(Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów)
Rudnicka-Łysiak Milena Natalia	(Klub Sejmowy Ukraińsko-Białoruski)
Waśniewska Eugenia	(Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem)
Jaworska Maria	(BBWR)
Kosmowska Irena	(PSL Wyzwolenie)

Sejm III kadencji 1930-1935

Balicka Gabriela	(Klub Narodowy)
Bałabanówna Maria	(BBWR)
Barbecka Zofia	(BBWR)
Kirtiklisowa Janina	(BBWR)
Greniewska Natalia Alicja	(BBWR)
Grossmanówna Helena	(BBWR)
Jaworska Maria	(BBWR)
Jaroszewiczowa Halina Helena	(BBWR)
Moraczewska Zofia	(BBWR)
Rudnicka Milena Natalia	(Klub Ukraiński)
Pepłowska Ewelina	(Klub Narodowy)
Szpringerowa Małgorzata	(Klub Ludowy)
Zaleska Zofia	(Klub Narodowy)
Waśniewska Eugenia	(BBWR)
Wolska Ludwika	(BBRW)
Marczyńska Kazimiera	(BBWWR)
Ignasiak Janina	(Komunistyczna Frakcja Poselska)

Sejm IV kadencji 1935-1938

Pełczyńska Wanda
Prystorowa Janina Amelia

Sejm V kadencji 1938-1939

Kudelska Stefania Jadwiga

Reprezentacja kobiet w Senacie II RP

Lp.	Kadencja Senatu	Liczba kobiet	Udział procentowy kobiet wśród senatorów
1 .	Senat I kadencji 1922-1927	3	2,70%
2 .	Senat II kadencji 1928-1930	4	3,60%
3 .	Senat III kadencji 1930-1935	4	3,60%
4 .	Senat IV kadencji 1935-1938	6	6,25%
5 .	Senat V kadencji 1938-1939	4	3,60%

SENATORKI – lista nazwisk

I kadencja (1922-1927)

Aleksandra Karnicka	PSL Wyzwolenie
Helena Lewczanowska	Klub Ukraiński
Józefa Szebeko	Związek Ludowo-Narodowy

II kadencja (1928-1930)

Józefa Bramowska	Narodowo- Chrześcijańskie Stronnictwo Pracy (mandat od XII 1929)
Zofia Daszyńska-Golińska	BBWR
Helena Kisielewska	Klub Ukraińsko-Białoruski
Dorota Kłuszyńska	PPS

III kadencja (1930-1935)

Kazimiera Grunertówna	BBWR
Hanna Hubicka	BBWR
Helena Kisielewska	Klub Ukraińsko-Białoruski
Dorota Kłuszyńska	PPS

IV kadencja (1935-1938)

Regina Fleszerowa	powołana przez Prezydenta
Halina Jaroszewiczowa	Komitet Wyborczy Organizacji Kobietych
Julia Kratowska	powołana przez Prezydenta
Stefania Kudelska	powołana przez Prezydenta
Władysława Macieszyna	lista państwowa
Wanda Norwid-Neugebauerowa	lista państwowa

V kadencja (1938-1939)

Maria Bartłowa	Obóz Zjednoczenia Narodowego
----------------	------------------------------

Zofia Berbecka
Anna Paradowska-Szelągowska
Helena Sujkowska

Obóz Zjednoczenia Narodowego
Obóz Zjednoczenia Narodowego
powołana przez Prezydenta

Źródła:

Parlamentarzystki Drugiej Rzeczypospolitej, Kronika Sejmowa Nr 110 (233), Aneks, <http://kronika.sejm.gov.pl/kronika/an-110.htm> oraz Kronika Sejmowa Nr 112 (235), Aneks, <http://kronika.sejm.gov.pl/kronika/an-112.htm>

IV. POSŁANKI W PRL

Reprezentacja kobiet w Sejmie PRL

Lp.	Kadencja Sejmu	Liczba kobiet	Udział procentowy kobiet wśród posłów
1.	Sejm Ustawodawczy 1947-1952	26	5,85%
2.	Sejm I kadencji 1952-1956	75	16,89%
3.	Sejm II kadencji 1957-1961	19	4,14%
4.	Sejm III kadencji 1961-1965	60	13,04%
5.	Sejm IV kadencji 1965-1969	57	12,39%
6.	Sejm V kadencji 1969-1972	62	13,47%
7.	Sejm VI kadencji 1972-1976	73	15,86%
8.	Sejm VII kadencji 1976-1980	95	20,65%
9.	Sejm VIII kadencji 1980-1985	115	25%
10.	Sejm IX kadencji 1985-1989	90	19,56%

Posłanki PRL – lista nazwisk

Sejm Ustawodawczy 1947-1952

Romana Bosiakowa	(Polska Partia Robotnicza)
Hanna Chorążyna	(Polskie Stronnictwo Ludowe)
Stanisława Garnarczykowa	(Stronnictwo Ludowe)
Emilia Hiżowa	(Stronnictwo Demokratyczne)
Maria Jaszczukowa	(SD)
Helena Jaworska	(PPR)
Dorota Kłuszyńska	(Polska Partia Socjalistyczna)
Eugenia Krassowska	(SD)
Maria Kuzańska-Obrączkowa	(PPS)
Pelagia Lewińska	(PPR)
Zofia Łyżnik	(SL)
Felicja Marczakowa	(PPR)
Zofia Nałkowska	
Małgorzata Nowicka	(PPS)
Edwarda Orłowska	(PPR)
Władysława Pietrzakowa	(SL)
Rozalia Pilchowa	(PPS)
Irena Piwowarska	(PPR)
Wanda Podniesińska	(PPR)

Maria Pol	(PPS)
Eugenia Pragierowa	(PPS)
Otylia Ruszczycka	(SL)
Krystyna Strusińska	(PPS)
Irena Sztachelska	
Kazimiera Świętochowska	(PPS)
Zofia Tomczyk	(SL)

Sejm I kadencji 1952-1956

Janina Balcerzak	
Helena Boczek	
Celina Budzyńska	(Polska Zjednoczona Partia Robotnicza)
Barbara Bulska	
Janina Cabaj	
Anna Chichańska	
Janina Chmielewska	
Alicja Chmura	
Klementyna Chrzanowska	
Maria Cykman	
Zofia Dembińska	
Maria Domagalska	
Irena Domańska	
Maria Dota	
Olga Dubik	
Janina Dziadek	
Eugenia Furmaniak	
Wanda Gościmińska	
Karolina Grzegorzczak	
Władysława Gut	
Wiktoria Hetmańska	
Maria Iskra	
Wanda Jarmołowicz-Podniesińska	
Maria Jarochowska	(PZPR)
Stanisława Jaroszowa	
Maria Jaszczukowa	(Stronnictwo Demokratyczne)
Helena Jaworska	(PZPR)
Stanisława Jodłowska	
Honorata Jurkowa	
Wiktoria Kipigroch	
Józefa Kościelak	
Jadwiga Kozłowska	
Eugenia Krassowska	(SD)
Zofia Kręciwilk	

Anna Krzyżak
Zofia Kulińska
Jadwiga Lekczyńska
Julianna Leśniak
Jadwiga Lewecka
Pelagia Lewińska (PZPR)
Zofia Łaskowska
Janina Mazur
Helena Michalewicz (SD)
Alicja Musiałowa (PZPR)
Wanda Nawrot
Małgorzata Nowicka
Maria Olejniczak
Edwarda Orłowska
Helena Pasierb
Helena Pasternak
Irena Piwowarska (PZPR)
Kornelia Plewińska
Eugenia Pragierowa (PZPR)
Jadwiga Prawdzicowa (SD)
Maria Puchacz
Janina Pyłka
Stanisława Rutkowska
Bronisława Rzytelewska
Zofia Staros
Maria Stelmach
Anna Szadkowska
Amelia Szczerba
Irena Sztachelska (PZPR)
Anna Tarniewicz (Zjednoczone Stronnictwo Ludowe)
Michalina Tatarkówna-Majkowska (PZPR)
Zofia Tomczyk (ZSL)
Aniela Tomiak
Krystyna Trepka
Józefa Ulkowska
Zofia Wasilkowska (PZPR)
Helena Wieczorek
Zofia Zemanek
Jadwiga Zubrycka (PZPR)
Olga Zwierzyna-Hora (ZSL)
Olga Żebroń

Sejm II kadencji 1957-1961

Irena Białówna	
Janina Doliwa	(PZPR)
Magdalena Dubiel	
Irena Jankiewicz	
Helena Jaworska	(PZPR)
Zuzanna Josińska	
Eugenia Krassowska	
Władysława Krzeszowska	(PZPR)
Elżbieta Liszka	
Maria Maniak	(ZSL)
Alicja Musiałowa	(PZPR)
Wanda Pieniężna	
Jadwiga Prawdzicowa	
Maria Regentowa	(SD)
Balbina Semczuk	(PZPR)
Zofia Stypułkowska	(SD)
Anna Tarniewicz	(ZSL)
Michalina Tatarkówna-Majkowska	(PZPR)
Zofia Wasilkowska	(PZPR)

Sejm III kadencji 1961-1965

Zofia Als-Iwańska	(PZPR)
Maria Augustyn	(PZPR)
Stanisława Biskupska	(SD)
Józefa Boehm	(PZPR)
Gertruda Brawańska	(ZSL)
Halina Ciesielska	(ZSL)
Bronisława Cychańska	(PZPR)
Maria Dąbrowska	(ZSL)
Helena Dąbska	(ZSL)
Janina Doliwa	(PZPR)
Magdalena Dubiel	
Waleria Fegler	(SD)
Marianna Fornalczyk	(PZPR)
Teresa Gąsiorkiewicz	(PZPR)
Janina Geller	(PZPR)
Zofia Grzebisz	(PZPR)
Julia Hołdakowska	(ZSL)
Maria Honkowicz	
Maria Hulajew	(PZPR)
Ludwika Jakubowska	(ZSL)
Helena Jaworska	(PZPR)

Jadwiga Juszczyńska	(PZPR)
Edwarda Kaczor	(ZSL)
Maria Kamińska	(SD)
Zdzisława Konieczna	(PZPR)
Eugenia Krassowska	(SD)
Teresa Król	(ZSL)
Janina Kubani	(ZSL)
Eleonora Kunik	
Wiesława Lenartowicz	
Maria Lipka	(ZSL)
Rufina Ludwiczak	
Teresa Łukaszczyk	(PZPR)
Bolesława Maciejewska	
Lucyna Malczewska	
Helena Martyka	(ZSL)
Łucja Matuszewska	
Eugenia Mikłaszewicz	(PZPR)
Alicja Musiałowa	(PZPR)
Maria Piechotka	
Helena Pieręsko	(ZSL)
Anna Piotrowska	(PZPR)
Maria Rodak	(PZPR)
Balbina Semczuk	(PZPR)
Maria Serafiniuk	(PZPR)
Wiktoria Sienkiewicz	
Hieronima Sikorska	(ZSL)
Marianna Sołtyszewska	(PZPR)
Zofia Stypułkowska	(SD)
Wanda Sułek	(ZSL)
Anna Szumiłowska	(PZPR)
Olga Szałkiewicz	
Maria Świątkowska	
Michalina Tatarkówna-Majkowska	(PZPR)
Łucja Tomaszewska	(ZSL)
Janina Tyrna	
Julianna Wasilewska	(PZPR)
Celina Zadurska	(PZPR)
Zofia Zakrzewska	(PZPR)
Stanisława Zawadecka	(PZPR)

Sejm IV kadencji 1965-1969

Lucyna Adamowicz	
Maria Augustyn	
Irena Baran	(PZPR)
Ksawera Barańska	(ZSL)
Krystyna Biernacka	(SD)
Eugenia Błajszczak	
Teodozja Borkowska	
Krystyna Czechowska	(PZPR)
Maria Dąbrowska	(ZSL)
Helena Dąbska	(ZSL)
Pelagia Dolata	(ZSL)
Magdalena Dubiel	
Teresa Gąsioriewicz	(PZPR)
Henryka Golińska	(PZPR)
Barbara Gruszkiewicz	
Zofia Grzebisz	(PZPR)
Henryka Gwiazda-Pietrasz	
Irena Janiszewska	(PZPR)
Jadwiga Janiszewska	
Emilia Jeżewska	
Halina Karpińska	(PZPR)
Jadwiga Konarska	(PZPR)
Zuzanna Kościjańska	
Eugenia Kowal	(PZPR)
Elżbieta Kraska	
Eugenia Krassowska-Jodłowska	(SD)
Teresa Król	(ZSL)
Kamila Kurowska	
Marta Lankamer	(ZSL)
Maria Lipka	(ZSL)
Antonina Lubecka	(PZPR)
Bolesława Maciejewska	
Marta Malcharek	(PZPR)
Krystyna Marszałek-Młyńczyk	(SD)
Łucja Matuszewska	
Anna Mędzkiewicz	(ZSL)
Maria Krystyna Mielczarek	(PZPR)
Eugenia Mikłaszewicz	(PZPR)
Alicja Musiałowa	(PZPR)
Barbara Natorska	(PZPR)
Pelagia Pająk	
Krystyna Pałka	

Zofia Paryżak	
Regina Poślednik	(PZPR)
Barbara Pstrągowska	(ZSL)
Janina Ramotowska	(ZSL)
Wiktoria Różańska	
Halina Skibniewska	
Anna Soroko	(PZPR)
Irena Sroczyńska	(PZPR)
Helena Stępień	(PZPR)
Maria Szindler	(ZSL)
Olga Szałkiewicz	
Michalina Tatarkówna-Majkowska	(PZPR)
Zofia Tomczyk	(ZSL)
Ewa Trojanowska	
Stanisława Zawadecka	(PZPR)

Sejm V kadencji 1969-1972

Lucyna Adamowicz	
Krystyna Anasiewicz	(ZSL)
Maria Arciszewska	
Maria Augustyn	(PZPR)
Irena Baran	(PZPR)
Regina Bejma	(ZSL)
Eugenia Błajszczak	
Krystyna Błaszyk	
Zyta Maria Borkowska	(PZPR)
Sabina Boroń	(PZPR)
Krystyna Czechowska	(PZPR)
Helena Dąbska	(ZSL)
Pelagia Dolata	(ZSL)
Maria Dormowicz	(PZPR)
Barbara Dowmanowicz	
Maria Gajecka	(PZPR)
Stefania Gruszecka	(PZPR)
Barbara Gruskiewicz	
Maria Grzelka	(PZPR)
Henryka Gwiazda-Pietrasz	
Maria Haase	(ZSL)
Halina Karpińska	(PZPR)
Otylia Kokocińska	(SD)
Barbara Koziej-Żukowa	(SD)
Halina Koźniewska	
Regina Krasnodębska	(ZSL)

Eugenia Krassowska-Jodłowska	(SD)
Alicja Kuberska	
Janina Kubicka	(ZSL)
Kamila Kurowska	
Stanisława Latała	(ZSL)
Irena Lewandowska	(PZPR)
Maria Lipka	(ZSL)
Maria Lorentz	(SD)
Zofia Wiesława Łęgowik	
Marta Malcharek	(PZPR)
Krystyna Marszałek-Młyńczyk	(SD)
Eugenia Mikłaszewicz	(PZPR)
Maria Milczarek	(PZPR)
Barbara Natorska	(PZPR)
Maria Grażyna Nowicka	(PZPR)
Pelagia Pająk	
Irena Paryzek	(PZPR)
Zofia Paryżak	
Joanna Bożena Patyra	(ZSL)
Regina Pawlikowska	(ZSL)
Anna Poniatowska	(SD)
Urszula Rembisz	
Wiktoria Różańska	
Teresa Rzepecka	
Halina Skibniewska	Wicemarszałek Sejmu V kadencji
Irena Sroczyńska	(PZPR)
Helena Stępień	(PZPR)
Barbara Szambelan	(PZPR)
Janina Szczerbaciuk	(PZPR)
Stanisława Świdzka	(PZPR)
Zofia Tomczyk	(ZSL)
Helena Walicka	(PZPR)
Wanda Janina Zajfert	(PZPR)
Aniela Zakrzewska	(ZSL)
Maria Zaremba	(ZSL)
Janina Zbruk	(ZSL)

Sejm VI kadencji 1972-1976

Maria Antczak	
Maria Arciszewska	
Danuta Bartosiewicz	
Stanisława Białek	(ZSL)
Maria Binek	(PZPR)

Krystyna Błaszyk	
Sabina Boroń	(PZPR)
Kazimiera Chodzyńska	(ZSL)
Zofia Cybulska	(ZSL)
Weronika Daszkiewicz	
Jadwiga Dymała	(ZSL)
Janina Fleming	
Maria Gajecka	(PZPR)
Maria Gąsiorowska	
Maria Gilewska	
Zenobia Gregorczyk	(ZSL)
Maria Grzelka	(PZPR)
Jadwiga Grzeškowiak	(SD)
Aleksandra Jarnecka	(PZPR)
Mirosława Jenek	(PZPR)
Stanisława Karna	(PZPR)
Monika Kąkol	
Anna Kiełcz	(PZPR)
Halina Kiliś	(SD)
Stanisława Kirsch	(PZPR)
Genowefa Kocańda	(ZL)
Janina Kocemba	(PZPR)
Anna Kochanowska	(SD)
Stanisława Kosowska	(ZSL)
Czesława Kotarska	(PZPR)
Maria Kotlicka	
Barbara Koziej-Żukowa	(SD)
Alojza Kozłowska	(PZPR)
Halina Koźniewska	
Józefa Janina Kruszka	(ZSL)
Daniela Kruszyńska	
Janina Kuliberda	(ZSL)
Daniela Teresa Liberadzka	(ZSL)
Teresa Liebiedzińska-Torbus	
Zofia Ładyńska	(PZPR)
Zofia Łęgowik	
Eugenia Łoch	
Maria Łopatko	(ZSL)
Regina Maciejewska	
Janina Makowska	
Krystyna Marszałek-Młyńczyk	(SD)
Ludwika Mieszkowska	(PZPR)
Maria Milczarek	(PZPR)

Teresa Morawiec	(PZPR)
Pelagia Pająk	
Stanisława Pawelec	
Aleksandra Poch	(ZSL)
Zuzanna Połaska	(PZPR)
Maria Riemen	(PZPR)
Natalia Rozmuszcz	(ZSL)
Halina Skibniewska	Wicemarszałek Sejmu VI kadencji
Teresa Skubała	(SD)
Bronisława Sokołowska	(PZPR)
Irena Sroczyńska	(PZPR)
Barbara Szambelan	(PZPR)
Janina Szczepańska	(ZSL)
Monika Szczęśniak	
Janina Szteliga	(PZPR)
Maria Szwarnowiecka	(ZSL)
Ewelina Szyszko	(SD)
Stanisława Świdarska	(PZPR)
Janina Waśniowska	(ZSL)
Kazimiera Wawro	(PZPR)
Barbara Wojciechowska	(ZSL)
Anna Wojtczak	(PZPR)
Maria Wyrozębska	(ZSL)
Adela Zarzycka	(PZPR)
Halina Zielińska	(ZSL)

Sejm VII kadencji 1976-1980

Stefania Adamczak	
Barbara Andrejczyn	(PZPR)
Janina Banasik	(ZSL)
Danuta Bartosz	
Jadwiga Becelewska	(PZPR)
Jadwiga Biernat	(ZSL)
Stefania Bruzda	(PZPR)
Maria Budzanowska	(SD)
Helena Bursiewicz	(SD)
Jadwiga Cichocka	(ZSL)
Zofia Ciszczon	(PZPR)
Zofia Cybulska	(ZSL)
Kazimiera Czechowska	(ZSL)
Anna Czepan	
Barbara Dębicka	
Jadwiga Dymała	(ZSL)

Krystyna Franiak	(PZPR)
Henryka Frać	(ZSL)
Jadwiga Giżycka-Koprowska	(SD)
Regina Głąb	(ZSL)
Alicja Gołyska	(ZSL)
Bronisława Grochowska	(PZPR)
Kazimiera Grzegorzczak	(PZPR)
Otylia Gwiaździńska	(ZSL)
Bożena Hager-Małecka	
Helena Jagiełowicz-Gawle	
Krystyna Jandy-Jendrońska	
Stefania Kamińska	(PZPR)
Eugenia Kempara	(PZPR)
Anna Kiełcz	(PZPR)
Halina Kiliś	(SD)
Stanisława Kirsch	(PZPR)
Genowefa Kocańda	(ZSL)
Janina Kocemba	(PZPR)
Anna Kochanowska	(SD)
Maria Kotlicka	
Barbara Koziej-Żukowa	(SD)
Urszula Kozłowicz	(PZPR)
Halina Koźniewska	
Maria Marta Kubacka	(ZSL)
Dobromiła Kulińska	(PZPR)
Zenona Kuranda	(PZPR)
Helena Kurnatowska	(PZPR)
Ewa Kwiatkowska	(PZPR)
Teresa Lebedzińska-Torbus	(PZPR)
Jadwiga Lech-Skubińska	(SD)
Daniela Teresa Liberadzka	(ZSL)
Maria Lorentz	(SD)
Zofia Ładyńska	(PZPR)
Zofia Łęgowik	
Jadwiga Łokkaj	(PZPR)
Maria Łopatkowa	(ZSL)
Jadwiga Malinowska	(PZPR)
Eugenia Małkowska	
Krystyna Marszałek-Młyńczyk	(SD)
Danuta Maszczyk	
Ludmiła Mazurkiewicz	
Marianna Michalewska	(ZSL)
Ludwika Mieszkowska	(PZPR)

Maria Milczarek	(PZPR)
Janina Młynarczyk	(PZPR)
Cecylia Moderacka	(SD)
Teresa Morawiec	(PZPR)
Jolanta Morawska	(PZPR)
Zofia Mrocza	(PZPR)
Marianna Nawrot	(ZSL)
Maria Olczyk	(PZPR)
Stefania Oryl	(PZPR)
Maria Pacer	
Stefania Pachnowska	(SD)
Bronisława Patalas	(ZSL)
Kazimiera Plezia	(PZPR)
Danuta Podlewska	
Zuzanna Połaska	(PZPR)
Maria Riemen	(PZPR)
Halina Skibniewska	Wicemarszałek Sejmu VII kadencji
Jadwiga Skóra	(PZPR)
Irena Sroczyńska	(PZPR)
Aleksandra Stachura	(PZPR)
Barbara Surma	(PZPR)
Maria Szałajda	(ZSL)
Janina Szczepańska	(ZSL)
Janina Szczupak	(PZPR)
Maria Szwarnowiecka	(ZSL)
Ewelina Szyszko	(SD)
Stanisława Świdarska	(PZPR)
Barbara Tumułka	
Janina Waśniowska	(ZSL)
Alicja Wawrzeńczyk	(ZSL)
Józefa Wojtkowska	(ZSL)
Lidia Wołowicz	(PZPR)
Henryka Wróblewska	(ZSL)
Maria Małgorzata Wrzyszczyk	(ZSL)
Adela Zarzycka	(PZPR)
Krystyna Żaczek	(ZSL)

Sejm VIII kadencji 1980-1985

Wanda Adamska	
Leonarda Antonowicz	(PZPR)
Halina Auderska	
Janina Banasik	(ZSL)
Jadwiga Becelewska	(PZPR)

Anna Bernat	(ZSL)
Jadwiga Biernat	(ZSL)
Gertruda Borucka	
Stefania Bruzda	(PZPR)
Maria Budzanowska	(SD)
Helena Budzisz	(PZPR)
Hanna Buśko	(SD)
Marianna Chałabis	(ZSL)
Jadwiga Cichocka	(ZSL)
Danuta Ciepłińska	
Maria Ciszewska	(PZPR)
Gertruda Czarnecka	(PZPR)
Kazimiera Czechowska	(ZSL)
Apolonia Czernik	
Halina Daniszewska	
Wanda Dietrich	(PZPR)
Dorota Duda	(ZSL)
Krystyna Dukielska	(PZPR)
Maria Dulska	(ZSL)
Henryka Frąc	(ZSL)
Franciszka Galbierz-Krośniak	(PZPR)
Helena Galus	
Barbara Gawdulska	
Maria Gawlik	(PZPR)
Jadwiga Giżycka-Koprowska	(SD)
Zofia Grzebisz-Nowicka	(PZPR)
Bożena Hager-Małecka	
Krystyna Hosiawa	(ZSL)
Krystyna Jabłońska	(PZPR)
Władysława Jabrzyk	(PZPR)
Lidia Jackiewicz-Kozanecka	(PZPR)
Helena Jagiełowicz-Gawle	
Krystyna Jandy-Jendrośka	
Irena Kalicka	(PZPR)
Zofia Kalisz	(ZSL)
Eugenia Kempara	(PZPR)
Jadwiga Kiełczyńska	(ZSL)
Janina Kłossowska	
Irena Koleśnik	(ZSL)
Henryka Kołodziej	(ZSL)
Jadwiga Kowalska	(PZPR)
Barbara Koziej-Żukowa	(SD)
Halina Koźniewska	

Barbara Krzemień	(PZPR)
Dobromiła Kulińska	(PZPR)
Zenona Kuranda	(PZPR)
Helena Kurnatowska	(PZPR)
Jadwiga Maria Kurzawińska	(PZPR)
Daniela Kwiatkowska	(PZPR)
Marianna Kwiatkowska	(SD)
Anna Lehmann	(PZPR)
Felicjanna Lesińska	(ZSL)
Irena Lipińska	(PZPR)
Maria Łapuć	(PZPR)
Janina Łęgowska	(PZPR)
Jadwiga Łokkaj	(PZPR)
Wanda Łuzna	(PZPR)
Bożena Maciejewska	(PZPR)
Barbara Majzel	(PZPR)
Krystyna Marszałek-Młyńczyk	(SD)
Danuta Maszczyk	
Józefa Matyńkowska	(PZPR)
Krystyna Mazur	(ZSL)
Danuta Mianowska	(PZPR)
Teresa Michalska	(ZSL)
Halina Minkisiewicz-Latecka	(SD)
Cecylia Moderacka	(SD)
Jolanta Morawska	(PZPR)
Zofia Mrocza	(PZPR)
Alfreda Mularczyk	(ZSL)
Władysława Obidoska	(ZSL)
Zofia Olejnik	(ZSL)
Marianna Oleśkiewicz	(ZSL)
Józefa Orłowska	(PZPR)
Stanisława Paca	(PZPR)
Wacława Papiewska	(ZSL)
Irena Pasternak	(PZPR)
Teresa Pietraszkiewicz	(ZSL)
Kazimiera Plezia	(PZPR)
Anna Pławska	
Urszula Płużewska	(PZPR)
Helena Porycka	(PZPR)
Maria Prus	(ZSL)
Genowefa Rejman	(ZSL)
Pelagia Rek	(ZSL)
Olga Rewińska	(PZPR)

Elżbieta Rutkowska	(PZPR)
Barbara Rytych	(ZSL)
Maria Samik	
Danuta Serafin	(PZPR)
Halina Sienkiewicz	(ZSL)
Dorota Simonides	(SD)
Halina Skibniewska	Wicemarszałek Sejmu VIII kadencji
Agnieszka Smolicz	(ZSL)
Krystyna Sokołowska	(PZPR)
Irena Sroczyńska	(PZPR)
Marianna Staniewska	(PZPR)
Marianna Strzyżewska	(PZPR)
Hanna Suchocka	
Zdzisława Sudyka	(SD)
Janina Szczepańska	(ZSL)
Barbara Szulc	(ZSL)
Felicja Tomiak	(PZPR)
Barbara Tumułka	
Krystyna Wawrzynowicz	(SD)
Alina Wiśniewska	(ZSL)
Lidia Wołowicz	(PZPR)
Maria Woźniak	(PZPR)
Maria Małgorzata Wrzyszczyńska	(ZSL)

Sejm IX kadencji 1985-1989

Halina Auderska	
Liliana Barańska	
Zofia Bartosiewicz	(PZPR)
Jadwiga Biedrzycka	(PZPR) - Wicemarszałek Sejmu IX kadencji
Grażyna Biernacka	(PZPR)
Krystyna Boboryk	
Alicja Braclawska-Rewera	(ZSL)
Czesława Burcon	(PZPR)
Helena Chodkowska	(SD)
Zofia Czaja	(PZPR)
Krystyna Czubak	(SD)
Teresa Dobielińska-Eliszewska	(SD)
Danuta Duda	(PZPR)
Antonina Dziuban	(PZPR)
Stanisława Fabisiak	(PZPR)
Anna Franczak	
Elżbieta Łucja Gacek	(PZPR) - Wicemarszałek Sejmu IX kadencji
Helena Galus	

Urszula Garwolińska	
Stanisława Giecowicz-Pilarska	(SD)
Zdzisława Gnoińska	
Wiesława Gózdź	
Teresa Zofia Gregorewicz	
Genowefa Gren	(PZPR)
Danuta Grzywaczewska	(PZPR)
Daniela Irena Hadraszek	
Bożena Hager-Małecka	
Bolesława Hrabia	(ZSL)
Krystyna Jachimowska	(ZSL)
Krystyna Jandy-Jendrośka	
Grażyna Janus	(PZPR)
Helena Jarczyk	
Maria Jarosz	(PZPR)
Helena Jurgielewicz	(PZPR)
Danuta Juzala	(PZPR)
Zofia Kaczor	
Anna Kędzierska	
Wanda Kledzik	(PZPR)
Krystyna Krzemińska	(ZSL)
Danuta Kubik	(ZSL)
Bożenna Kuc	(ZSL)
Maria Kulik	(PZPR)
Zofia Kurek	(PZPR)
Genowefa Kuśmierek	(PZPR)
Daniela Kwiatkowska	(PZPR)
Wanda Łuzna	(PZPR)
Barbara Majzel	(PZPR)
Teresa Malczewska	(ZSL)
Stanisława Malinowska	(PZPR)
Halina Mastalerz	
Romualda Czesława Matusiak	(PZPR)
Józefa Aleksandra Matyńkowska	(PZPR)
Maria Moskal	(ZSL)
Helena Możejko	(PZPR)
Lucyna Mrozik	(PZPR)
Danuta Muranko	(PZPR)
Małgorzata Niepokulczycka	
Jadwiga Nowakowska	(PZPR)
Halina Olewińska	(ZSL)
Gertruda Orłacz	(ZSL)
Franciszka Ostrowska	(PZPR)

Stanisława Paca	(PZPR)
Józefa Palmowska	(PZPR)
Danuta Pawlikowska	
Emilia Pogonowska-Jucha	(ZSL)
Barbara Polańska	(PZPR)
Stanisława Popieła	(ZL)
Helena Porycka	(PZPR)
Janina Powąska	(ZSL)
Danuta Predko	(PZPR)
Elżbieta Prusinowska	(ZSL)
Elżbieta Rutkowska	(PZPR)
Mirosława Sciańska	(PZPR)
Marianna Skrzypek	(PZPR)
Bożena Snaza	(ZSL)
Anna Staruch	(PZPR)
Elżbieta Struwe	(PZPR)
Irena Szadurska	(ZSL)
Kazimiera Szark	(ZSL)
Irena Szczygielska	
Teresa Szparago	(PZPR)
Józefa Maria Szykowna	(PZPR)
Bożenna Urbańska	(PZPR)
Krystyna Wawrzynowicz	(SD)
Emilia Wcisło	(SD)
Lucyna Wielechowicz	(ZSL)
Zofia Witkowska	(PZPR)
Jadwiga Wróbel	(ZSL)
Elżbieta Zakrocka	(PZPR)
Krystyna Zielińska-Zarzycka	(PZPR)

V. Posłanki i senatorki III RP

Reprezentacja kobiet w Sejmie III RP

Lp.	Kadencja Sejmu	Liczba kobiet	Udział procentowy kobiet wśród posłów
1.	Sejm X kadencji, tzw. Sejm kontraktowy 1989-1991	62	13,47%
2.	Sejm I kadencji 1991-1993	45	9,78%
3.	Sejm II kadencji 1993-1997	62	13,47%
4.	Sejm III kadencji 1997-2001	65	14,13%
5.	Sejm IV kadencji 2001-2005	102	22,17%
6.	Sejm V kadencji 2005-2007	94	20,43%
7.	Sejm VI kadencji 2007-	94	20,43%

Posłanki III RP – lista nazwisk

Sejm X kadencji, tzw. Sejm kontraktowy 1989-1991

Anna Danuta Bańkowska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Alicja Anna Bieńkowska	(Klub Niezależnych Posłów)
Barbara Blida	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Marianna Borawska	(Poselski Klub Pracy)
Anna Elżbieta Brzozowska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Aniela Bukała	(Klub Poselski Polskiego Stronnictwa Ludowego)
Anna Teresa Bukowska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Irena Stanisława Chojnacka	(Poselski Klub Pracy)
Teresa Maria Czarnik-Sojka	(Poselski Klub Pracy)
Maria Czenczek	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Stefania Janina Czupała-Hołoga	(Klub Poselski Polskiego Związku Katolicko-Społecznego)
Barbara Czyż	(Klub Poselski Polskiego Stronnictwa Ludowego)
Adela Dankowska	(Obywatelski Klub Parlamentarny)
Maria Dmochowska	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Teresa Dobielińska-Eliszewska	(Klub Poselski Stronnictwa Demokratycznego) Wicemarszałek Sejmu X kadencji
Anna Teresa Dudkiewicz	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Anna Dynowska	
Krystyna Stefania Ejsmont	(Poselski Klub Pracy)
Irena Urszula Gil	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Maria Marta Gomola	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Mirosława Kazimiera Grabarkiewicz	(Klub Poselski Stronnictwa Demokratycznego)
Danuta Maria Grabowska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)

Krystyna Wanda Grzęda	(Poselski Klub Pracy)
Józefa Maria Hennelowa	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Urszula Wanda Jarosz	(Klub Poselski Unii Chrześcijańsko-Społecznej)
Dorota Maria Kempka	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Dobrochna Kędzierska-Truszczyńska	(Poselski Klub Pracy)
Wiesława Kiermaszek-Lamla	(Klub Poselski Polskiego Stronnictwa Ludowego)
Anna Maria Knysok	(Obywatelski Klub Parlamentarny)
Alicja Józefa Kornasiewicz	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Stanisława Krauz	(Obywatelski Klub Parlamentarny)
Olga Krzyżanowska	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna) Wicemarszałek Sejmu X kadencji
Bożenna Marianna Kuc	(Klub Poselski Polskiego Stronnictwa Ludowego)
Janina Kazimiera Kuś	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Anna Jolanta Kwietniewska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Barbara Labuda	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Grażyna Mirosława Langowska	(Obywatelski Klub Parlamentarny)
Teresa Liszcz	
Iwona Barbara Lubowska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Teresa Malczewska	(Klub Poselski Polskiego Stronnictwa Ludowego)
Romualda Czesława Matusiak	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Emilia Janina Pogonowska-Jucha	
Stanisława Popiela	(Klub Poselski Polskiego Stronnictwa Ludowego)
Joanna Irena Proszowska	(Poselski Klub Pracy)
Elżbieta Maria Seferowicz	(Obywatelski Klub Parlamentarny)
Maria Teresa Sielicka-Gracka	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Izabella Antonina Sierakowska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Wanda Zofia Sokołowska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Grażyna Ewa Sołtyk	(Parlamentarny Klub Chrześcijańsko-Ludowy)
Grażyna Ewa Staniszevska	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Maria Stępniań	(Obywatelski Klub Parlamentarny)
Maria Joanna Stolzman	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Hanna Suchocka	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Halina Elżbieta Suskiewicz	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Anna Szymańska-Kwiatkowska	(Poselski Klub Pracy)
Anna Maria Urbanowicz	(Klub Parlamentarny-Unia Demokratyczna)
Bożenna Maria Urbańska	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Małgorzata Antonina Węgrzyn	(Parlamentarny Klub Lewicy Demokratycznej)
Zofia Wilczyńska	(Poselski Klub Pracy)
Teresa Halina Woźniak	(Poselski Klub Pracy)
Teresa Anna Zalewska	(Obywatelski Klub Parlamentarny)
Wiesława Joanna Ziółkowska	(Poselski Klub Pracy)

Sejm I kadencji 1991-1993

Bronisława Bajor	(Sojusz Lewicy Demokratycznej)
Anna Bańkowska	(SLD)
Maria Barucka	(Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe)
Teresa Bazała	(ZChN)
Jadwiga Berak	(ZChN)
Barbara Blida	(SLD)
Bogumiła Boba	(ZChN)
Barbara Czyż	(Konfederacja Polski Niepodległej)
Maria Dmochowska	(Unia Demokratyczna)
Anna Dudkiewicz	(SLD)
Barbara Frączek	(NSZZ "Solidarność")
Bożena Gaj	(KPN)
Helena Góralska	(UD)
Józefa Hennelowa	(UD)
Anna Knysok	(Partia Chrześcijańskich Demokratów)
Zofia Kowalczyk	(Polskie Stronnictwo Ludowe)
Janina Kraus	(KPN)
Olga Krzyżanowska	(UD)
Barbara Labuda	(UD)
Irena Ewa Lipowicz	(UD)
Teresa Liszcz	(Porozumienie Centrum)
Krystyna Łybacka	(SLD)
Elżbieta Michalak	(KPN)
Irena Nowacka	(SLD)
Halina Nowina-Konopka	(ZChN)
Katarzyna Pietrzyk	(KPN)
Barbara Różycka	(KPN)
Jadwiga Rudnicka	(Koło Poselskie "Chrześcijańska Demokracja")
Elżbieta Seferowicz	(NSZZ "Solidarność")
Izabella Sierakowska	(SLD)
Wanda Sikora	(Porozumienie Ludowe)
Wanda Sokołowska	(SLD)
Ewa Spychalska	(SLD)
Grażyna Staniszevska	(UD)
Joanna Staręga-Piasek	(UD)
Halina Strębska	(ZChN)
Hanna Suchocka	(UD)
Iwona Śledzińska-Katarasińska	(UD)
Anna Urbanowicz	(UD)
Danuta Waniek	(SLD)
Danuta Wierzbicka	(KPN)
Maria Zajączkowska	(UD)

Iwona Zakrzewska	(KPN)
Wiesława Ziółkowska	(Unia Pracy)
Maria Żółtowska	(NSZZ "Solidarność")

Sejm II kadencji 1993-1997

Jolanta Banach	(SLD)
Anna Bańkowska	(SLD)
Barbara Blida	(SLD)
Lidia Błądek	(PSL)
Jadwiga Błoch	(SLD)
Danuta Ciborowska	(SLD)
Dorota Dancewicz	(SLD)
Maria Dmochowska	(Unia Wolności)
Teresa Dobosz	(SLD)
Helena Góralska	(UW)
Danuta Grabowska	(SLD)
Zofia Grzebisz-Nowicka	(SLD)
Barbara Hyla-Makowska	(SLD)
Barbara Imiołczyk	(UW)
Izabela Jaruga-Nowacka	(Unia Pracy)
Teresa Jasztal	(SLD)
Grażyna Kotowicz	(PSL)
Bronisława Kowalska	(SLD)
Janina Kraus	(Akcja Wyborcza Solidarność)
Olga Krzyżanowska	(UW) - Wicemarszałek Sejmu II kadencji
Maria Kurnatowska	(PSL)
Barbara Labuda	(UW)
Ewa Lewicka-Łęgowska	(SLD)
Halina Licnerska	(UP)
Irena Lipowicz	(UW)
Krystyna Łybacka	(SLD)
Aleksandra Małachowska	(PSL)
Alicja Murynowicz	(SLD)
Irena Nowacka	(SLD)
Maria Nowakowska	(UP)
Maria Olszewska	(PSL)
Małgorzata Ostrowska	(SLD)
Krystyna Ozga	(PSL)
Urszula Pająk	(SLD)
Regina Pawłowska	(SLD)
Irena Petryna	(PSL)
Katarzyna Maria Piekarska	(UW)
Elżbieta Piela-Mielczarek	(SLD)

Lucyna Pietrzyk	(PSL)
Danuta Polak	(UP)
Krystyna Sienkiewicz	(UP)
Izabella Sierakowska	(SLD)
Anna Skowrońska-Łuczyńska	(UW)
Wanda Sokołowska	(SLD)
Ewa Spychalska	(SLD)
Grażyna Staniszevska	(UW)
Joanna Staręga-Piasek	(UW)
Maria Stolzman	(UW)
Hanna Suchocka	(UW)
Joanna Szafruga-Sypniewska	(UW)
Renata Szynalska	(SLD)
Iwona Śledzińska-Katarasińska	(UW)
Beata Świerczyńska	(UP)
Maria Trzcińska-Fajfrowska	(UW)
Anna Urbanowicz	(UW)
Maria Walczyńska-Rechmal	(PPS)
Danuta Waniek	(SLD)
Zofia Wilczyńska	(SLD)
Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska	(SLD)
Maria Zajączkowska	(UW)
Anna Zalewska	(SLD)
Wiesława Ziółkowska	(UP)

Sejm III kadencji 1997-2001

Elżbieta Adamska-Wedler	(AWS)
Dorota Arciszewska-Mielewczyk	(KPN)
Jolanta Banach	(SLD)
Anna Bańkowska	(SLD)
Elżbieta Barys	(AWS)
Barbara Blida	(SLD)
Franciszka Cegielska	(AWS)
Krystyna Cencek	(SLD)
Danuta Ciborowska	(SLD)
Joanna Fabisiak	(AWS)
Anna Filek	(SLD)
Barbara Frączek	(AWS)
Ewa Freyberg	(SLD)
Maria Gajecka-Bożek	(SLD)
Helena Góralska	(UW)
Danuta Grabowska	(SLD)
Zofia Grzebisz-Nowicka	(SLD)

Krystyna Herman	(SLD)
Barbara Hyla-Makowska	(SLD)
Barbara Imiołczyk	(UW)
Aleksandra Jakubowska	(SLD)
Ewa Janik	(SLD)
Teresa Jasztal	(SLD)
Maria Kleitz-Żółtowska	(AWS)
Zdzisława Kobylińska	(AWS)
Bronisława Kowalska	(SLD)
Zofia Krasicka-Domka	(AWS)
Janina Kraus	(Polski Związek Zachodni)
Olga Krzyżanowska	(UW)
Grażyna Langowska	(AWS)
Irena Lipowicz	(UW)
Teresa Liszcz	(AWS)
Krystyna Łybacka	(SLD)
Ewa Mańkowska	(AWS)
Alicja Murynowicz	(SLD)
Irena Nowacka	(SLD)
Halina Nowina-Konopka	(ZChN)
Małgorzata Okońska-Zaremba	(SLD)
Małgorzata Ostrowska	(SLD)
Agnieszka Pasternak	(SLD)
Regina Pawłowska	(SLD)
Katarzyna Maria Piekarska	(SLD)
Elżbieta Pielą-Mielczarek	(SLD)
Sylwia Pusz	(SLD)
Elżbieta Radziszewska	(UW)
Izabella Sierakowska	(SLD)
Ewa Sikorska-Trela	(AWS)
Maria Władysława Smereczyńska	(AWS)
Anna Sobeca	(AWS)
Grażyna Sołtyk	(AWS)
Joanna Sosnowska	(SLD)
Grażyna Staniszevska	(UW)
Joanna Staręga-Piasek	(UW)
Maria Stolzman	(UW)
Hanna Suchocka	(UW)
Elżbieta Szparaga	(SLD)
Renata Szynalska	(SLD)
Iwona Śledzińska-Katarasińska	(UW)
Ewa Tomaszewska	(AWS)
Urszula Wachowska	(AWS)

Maria Walczyńska-Rechmal	(SLD)
Danuta Waniek	(SLD)
Zofia Wilczyńska	(SLD)
Jadwiga Zakrzewska	(AWS)
Anna Zalewska	(SLD)

Sejm IV kadencji 2001-2005

Dorota Arciszewska-Mielewczyk	(Prawo i Sprawiedliwość)
Jolanta Banach	(Socjaldemokracja Polska)
Magdalena Banaś	(SLD)
Anna Bańkowska	(SdPL)
Renata Basta	(SLD)
Renata Beger	(Samoobrona)
Barbara Blida	(SLD)
Anita Błochowiak	(SLD)
Barbara Błońska-Fajfrowska	(UP)
Elżbieta Bolek	(SLD)
Anna Borucka-Cieśliewicz	(PiS)
Danuta Ciborowska	(SLD)
Grażyna Ciemniak	(SLD)
Barbara Ciruk	(SdPL)
Maria Dziuba	(PSL)
Anna Filek	(SLD)
Marta Fogler	(Platforma Obywatelska)
Maria Gajecka-Bożek	(SLD)
Zyta Gilowska	(PO)
Anna Górna-Kubacka	(SLD)
Krystyna Grabicka	(LPR)
Danuta Grabowska	(SLD)
Aleksandra Gramała	(SLD)
Joanna Grobel-Proszowska	(SLD)
Zofia Grzebisz-Nowicka	(SLD)
Hanna Gucwińska	(UP)
Krystyna Herman	(SLD)
Danuta Hojarska	(Samoobrona)
Barbara Hyla-Makowska	(SLD)
Aleksandra Jakubowska	(SLD)
Ewa Janik	(SLD)
Ewa Maria Janik	(SLD)
Elżbieta Jankowska	(SLD)
Izabela Jaruga-Nowacka	(SLD)
Teresa Jasztal	(SLD)
Ewa Kantor	(LPR)

Mirosława Kątna	(SdPL)
Bożena Kizińska	(SLD)
Ewa Kopacz	(PO)
Bronisława Kowalska	(SLD)
Bożena Kozłowska	(SLD)
Ewa Kralkowska	(UP)
Zofia Krasicka-Domka	(LPR)
Elżbieta Kruk	(PiS)
Urszula Krupa	(LPR)
Dorota Kwaśniewska	(PSL)
Alicja Lis	(Samoobrona)
Elżbieta Łukacijewska	(PO)
Aleksandra Łuszczyńska	(SLD)
Krystyna Łybacka	(SLD)
Wanda Łyżwińska	(Samoobrona)
Barbara Marianowska	(PiS)
Gabriela Maśłowska	(LPR)
Aldona Michałak	(SLD)
Hanna Mierzejewska	(PiS)
Halina Murias	(LPR)
Alicja Murynowicz	(SLD)
Irena Maria Nowacka	(SLD)
Maria Nowak	(PiS)
Joanna Nowiak	(SLD)
Halina Nowina Konopka	(LPR)
Alicja Olechowska	(PO)
Małgorzata Ostrowska	(SLD)
Krystyna Ozga	(PSL)
Agnieszka Pasternak	(SdPL)
Grażyna Paturalska	(PO)
Katarzyna Maria Piekarska	(SLD)
Elżbieta Piel-Mielczarek	(SLD)
Grażyna Pijanowska	(SLD)
Teresa Piotrowska	(PO)
Danuta Polak	(UP)
Maria Potępa	(SdPL)
Stanisława Prządka	(SLD)
Sylwia Pusz	(SLD)
Elżbieta Radziszewska	(PO)
Elżbieta Ratajczak	(LPR)
Renata Rochnowska	(Samoobrona)
Małgorzata Rohde	(PO)
Elżbieta Romero	(SdPL)

Joanna Senyszyn	(SLD)
Izabella Sierakowska	(SdPL)
Krystyna Skowrońska	(PO)
Anna Sobecka	(LPR)
Mariola Sokołowska	(SdPL)
Joanna Sosnowska	(SdPL)
Ewa Sowińska	(LPR)
Małgorzata Stryjska	(PiS)
Jolanta Szczypińska	(PiS)
Elżbieta Szparaga	(SLD)
Krystyna Szumilas	(PO)
Gertruda Szumska	(LPR)
Halina Szustak	(LPR)
Renata Szynalska	(SLD)
Iwona Śledzińska-Katarasińska	(PO)
Halina Talaga	(SLD)
Bogusława Towalewska	(SLD)
Elżbieta Więclawska-Sauk	(PiS)
Zofia Wilczyńska	(SLD)
Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska	(SdPL)
Maria Wiśniowiecka	(Samoobrona)
Genowefa Wiśniowska	(Samoobrona)
Maria Zbyrowska	(Samoobrona)

Sejm V kadencji 2005-2007

Iwona Arent	(PiS)
Urszula Augustyn	(PO)
Małgorzata Maria Bartyzel	(PiS)
Renata Beger	(Samoobrona)
Anita Błochowiak	(SLD)
Beata Bublewicz	(PO)
Barbara Bubula	(PiS)
Bożenna Bukiewicz	(PiS)
Teresa Ceglecka-Zielonka	(PiS)
Daniela Chrapkiewicz	(PiS)
Grażyna Jolanta Ciemniak	(SLD)
Joanna Fabisiak	(PO)
Hanna Foltyn-Kubicka	(PiS)
Karolina Gajewska	(PiS)
Małgorzata Gosiewska	(PiS)
Zofia Grabczan	(Samoobrona)
Hanna Gronkiewicz-Waltz	(PO)
Alina Gut	(Samoobrona)

Jolanta Hibner	(PO)
Danuta Hojarska	(Samoobrona)
Ewa Janik	(SLD)
Elżbieta Jankowska	(SLD)
Izabela Jaruga-Nowacka	(SLD)
Danuta Jazłowiecka	(PO)
Beata Kempa	(PiS)
Małgorzata Kidawa-Błońska	(PO)
Izabela Kloc	(PiS)
Magdalena Kochan	(PO)
Ewa Kopacz	(PO)
Domicela Kopaczewska	(PO)
Elżbieta Małgorzata Kruk	(PiS)
Sandra Lewandowska	(Samoobrona)
Elżbieta Łukacijewska	(PO)
Krystyna Łybacka	(SLD)
Wanda Łyżwińska	(Samoobrona)
Marzena Machałek	(PiS)
Ewa Malik	(PiS)
Beata Małeck-Libera	(PO)
Barbara Marianowska	(PiS)
Gabriela Masłowska	(LPR)
Mirosława Masłowska	(PiS)
Beata Mazurek	(PiS)
Aldona Młyńczak	(PO)
Halina Molka	(PiS)
Izabela Katarzyna Mrzygłocka	(PO)
Halina Murias	(LPR)
Aleksandra Natalli-Świat	(PiS)
Maria Teresa Nowak	(PiS)
Stanisława Anna Okularczyk	(PO)
Alicja Olechowska	(PO)
Małgorzata Olejnik	(Samoobrona)
Halina Olendzka	(PiS)
Małgorzata Ostrowska	(SLD)
Krystyna Ozga	(PSL)
Marzena Paduch	(Samoobrona)
Anna Pakuła-Sacharczuk	(PiS)
Anna Paluch	(PiS)
Maria Pasło-Wiśniewska	(PO)
Katarzyna Maria Piekarska	(SLD)
Elżbieta Pierzchała	(PO)
Danuta Pietraszewska	(PO)

Teresa Piotrowska	(PO)
Julia Pitera	(PO)
Stanisława Prządka	(SLD)
Elżbieta Radziszewska	(PO)
Elżbieta Ratajczak	(LPR)
Renata Rochnowska	(Samoobrona)
Halina Rozpondek	(PO)
Monika Ryniak	(PiS)
Małgorzata Sadurska	(PiS)
Beata Dorota Sawicka	(PO)
Joanna Senyszyn	(SLD)
Krystyna Skowrońska	(PO)
Joanna Skrzydlewska	(PO)
Anna Sobecka	(LPR)
Ewa Sowińska	(LPR)
Lidia Staroń	(PO)
Małgorzata Stryjska	(PiS)
Jolanta Szczypińska	(PiS)
Krystyna Szumilas	(PO)
Beata Szydło	(PiS)
Jolanta Szymanek-Deresz	(SLD)
Iwona Śledzińska-Katarasińska	(PO)
Grażyna Tyszko	(Samoobrona)
Regina Wasilewska-Kita	(Samoobrona)
Ewa Więckowska	(PO)
Jadwiga Wiśniewska	(PiS)
Lucyna Wiśniewska	(PiS)
Elżbieta Wiśniowska	(Samoobrona)
Genowefa Wiśniowska	(Samoobrona) - Wicemarszałek Sejmu V kadencji
Elżbieta Witek	(PiS)
Ewa Wolak	(PO)
Marzena Wróbel	(PiS)
Jadwiga Zakrzewska	(PO)
Maria Zbyrowska	(Samoobrona)
Anna Zielińska-Głębocka	(PO)
Maria Zuba	(PiS)

Sejm VI kadencji 2007-

Iwona Arent	(PiS)
Urszula Augustyn	(PO)
Anna Bańkowska	(Lewica i Demokraci)
Barbara Bartuś	(PiS)
Anita Błochowiak	(LiD)

Beata Bublewicz	(PO)
Bożenna Bukiewicz	(PO)
Renata Butryn	(PO)
Daniela Chrapkiewicz	(PiS)
Grażyna Ciemniak	(LiD)
Lena Dąbkowska-Cichocka	(PiS)
Alicja Dąbrowska	(PO)
Marzenna Drab	(PiS)
Ewa Drozd	(PO)
Joanna Fabisiak	(PO)
Magdalena Gąsior-Marek	(PO)
Grażyna Gęsicka	(PiS)
Zyta Gilowska	(PiS) – wygaśnięcie mandatu 14.01.2008
Krystyna Grabicka	(PiS)
Iwona Guzowska	(PO)
Agnieszka Hanajczyk	(PO)
Jolanta Hibner	(PO)
Elżbieta Jakubiak	(PiS)
Zdzisława Janowska	(LiD)
Izabela Jaruga-Nowacka	(LiD)
Danuta Jazłowiecka	(PO) –mandat wygasł 10.06.2009, posłanka wybrana do Parlamentu Europejskiego
Beata Kempa	(PiS)
Małgorzata Kidawa-Błońska	(PO)
Ewa Kierzkowska	(PSL) – Wicemarszałek Sejmu VI kadencji
Izabela Kloc	(PiS)
Joanna Kluzik-Rostkowska	(PiS)
Magdalena Kochan	(PO)
Ewa Kopacz	(PO)
Domicela Kopaczewska	(PO)
Bożena Kotkowska	(LiD)
Agnieszka Kozłowska-Rajewicz	(PO)
Elżbieta Kruk	(PiS)
Izabela Leszczyna	(PO)
Elżbieta Łukacijewska	(PO) –mandat wygasł 10.06.2009, posłanka wybrana do Parlamentu Europejskiego
Krystyna Łybacka	(LiD)
Marzena Machałek	(PiS)
Ewa Malik	(PiS)
Beata Małecko-Libera	(PO)
Barbara Marianowska	(PiS)
Gabriela Masłowska	(PiS)
Mirosława Masłowska	(PiS)
Katarzyna Matusik-Lipiec	(PO)

Beata Mazurek	(PiS)
Aldona Młyńczak	(PO)
Izabela Katarzyna Mrzygłocka	(PO)
Joanna Mucha	(PO)
Aleksandra Natalli-Świat	(PiS)
Maria Nowak	(PiS)
Mirosława Nykiel	(PO)
Marzena Okła-Drewnowicz	(PO)
Alicja Olechowska	(PO)
Danuta Olejniczak	(PO)
Anna Paluch	(PiS)
Elżbieta Pierzchała	(PO)
Danuta Pietraszewska	(PO)
Teresa Piotrowska	(PO)
Julia Pitera	(PO)
Agnieszka Pomaska	(PO)
Stanisława Prządka	(LiD)
Elżbieta Radziszewska	(PO)
Elżbieta Rafalska	(PiS)
Halina Rozpondek	(PO)
Małgorzata Sadurska	(PiS)
Joanna Senyszyn	(LiD) –mandat wygasł 10.06.2009, posłanka wybrana do Parlamentu Europejskiego
Izabella Sierakowska	(LiD)
Anna Sikora	(PiS)
Krystyna Skowrońska	(PO)
Joanna Skrzydlewska	(PO) –mandat wygasł 10.06.2009, posłanka wybrana do Parlamentu Europejskiego
Bożena Sławiak	(PO)
Anna Sobecka	(PiS)
Lidia Staroń	(PO)
Elżbieta Streker-Dembińska	(LiD)
Jolanta Szczypińska	(PiS)
Krystyna Szumilas	(PO)
Beata Szydło	(PiS)
Bożena Szydłowska	(PO)
Jolanta Szymanek-Deresz	(LiD)
Iwona Śledzińska-Katarasińska	(PO)
Irena Tomaszak-Zesiuk	(PO)
Teresa Wargocka	(PiS)
Monika Wielichowska	(PO)
Jadwiga Wiśniewska	(PiS)
Elżbieta Witek	(PiS)

Ewa Wolak	(PO)
Marzena Dorota Wróbel	(PiS)
Jadwiga Zakrzewska	(PO)
Anna Zalewska	(PiS)
Renata Zaremba	(PO)
Hanna Zdanowska	(PO)
Anna Zielińska-Głębocka	(PO)
Maria Zuba	(PiS)

Reprezentacja kobiet w Senacie III RP

Lp.	Kadencja Senatu	Liczba kobiet	Udział procentowy kobiet wśród senatorów
1.	Senat I kadencji 1989-1991	7	7%
2.	Senat II kadencji 1991-1993	8	8%
3.	Senat III kadencji 1993-1997	13	13%
4.	Senat IV kadencji 1997-2001	12	12%
5.	Senat V kadencji 2001-2005	26	26%
6.	Senat VI kadencji 2005-2007	12	12%
7.	Senat VII kadencji 2007-	8	8%

SENATORKI – lista nazwisk

Senat I kadencji 1989-1991

Anna T. Bogucka-Skowrońska	(Komitet Obywatelski „Solidarność”)
Gabriela T. Cwojdzińska	(Solidarność)
Alicja Grześkowiak	(Solidarność)
Stefania Hejmanowska	(Solidarność)
Zofia Kuratowska	(Solidarność) – Wicemarszałek Senatu I kadencji
Anna M. Radziwiłł	(Solidarność)
Dorota Simonides	(Solidarność)

Senat II kadencji 1991-1993

Jadwiga Bałtakis	(Unia Demokratyczna)
Anna T. Bogucka-Skowrońska	(Unia Demokratyczna)
Janina Jolanta Gościej	(Solidarność)
Alicja Grześkowiak	(Porozumienie Obywatelskie Centrum) Wicemarszałek Senatu II kadencji
Zofia Kuratowska	(UD)
Alina Pieńkowska	(Solidarność)

Elżbieta Bogumiła Rysak (PSL)
Dorota Simonides (UD)

Senat III kadencji 1993-1997

Maria Berny (SLD)
Grażyna Ciemniak (SLD)
Alicja Grześkowiak (Zjednoczenie Polskie)
Zdzisława Janowska (Unia Pracy)
Dorota Kempka (SLD)
Zofia Kuratowska (UD) - Wicemarszałek Senatu III kadencji
Wanda Alicja Kustrzeba (SLD)
Barbara Maria Łękawa (Klub Inteligencji Katolickiej)
Maria Łopatkowa (PSL)
Anna Olejnicka-Górczewska (PSL)
Dorota Simonides (UD)
Elżbieta Solska
Jadwiga Stokarska (Solidarność)

Senat IV kadencji 1997-2001

Anna T. Bogucka-Skowrońska (Unia Wolności)
Krystyna Bożena Czuba (AWS)
Dorota Czudowska (AWS)
Jolanta Ryszarda Danielak (SLD)
Genowefa Maria Ferenc (SLD)
Alicja Grześkowiak (AWS) – Marszałek Senatu IV kadencji
Dorota Kempka (SLD)
Elżbieta Płonka (AWS)
Janina Sagatowska (AWS)
Dorota Simonides (UW)
Jadwiga Stokarska
Ligia Teresa Urniaż-Grabowska (AWS)

Senat V kadencji 2001-2005

Maria Berny (SLD)
Krystyna Maria Bochenek (UW)
Czesława Christowa (SLD)
Jolanta Ryszarda Danielak (SLD) - Wicemarszałek Senatu V kadencji
Krystyna Doktorowicz (SLD)
Genowefa Maria Ferenc (SLD)
Genowefa Grabowska (SLD) - Mandat wygaśł 13.06.2004 r.
posłanka wybrana do Parlamentu Europejskiego
Zdzisława Janowska (SLD)
Dorota Kempka (SLD)

Apolonia Klepacz	(SLD)
Aleksandra Koszada	(SLD)
Olga Teresa Krzyżanowska	
Anna Maria Kurska	
Irena Kurzępa	(SLD)
Teresa Liszcz	
Jolanta Popiołek	(SLD)
Wiesława Regina Sadowska	(SLD)
Janina Sagatowska	
Ewa Aleksandra Serocka	(SLD)
Krystyna Helena Sienkiewicz	(SLD)
Dorota Simonides	
Zofia Maria Skrzypek-Mrowiec	(LPR)
Grażyna Ewa Staniszevska	Mandat wygasł 13.06.2004 r. posłanka wybrana do Parlamentu Europejskiego
Alicja Stradomska	(SLD)
Elżbieta Streker-Dembińska	(SLD)
Maria Szyszkowska	(SLD)

Senat VI kadencji 2005-2007

Dorota Arciszewska-Mielewczyk	(PiS)
Krystyna Maria Bochenek	(PO)
Margareta Budner	(Samoobrona)
Janina Fetlińska	(PiS)
Urszula Gacek	(PO)
Elżbieta Gelert	(PO) – mandat wygasł 12.11.2006 r.
Anna Kurska	(PiS)
Maria Pańczyk-Pozdziej	(PO)
Elżbieta Rafalska	(PiS)
Jadwiga Rudnicka	(PiS)
Ewa Tomaszewska	(PiS) - mandat wygasł 30.08.2007 r. posłanka wybrana do Parlamentu Europejskiego
Elżbieta Więclawska-Sauk	(PiS)

Senat VII kadencji 2007-

Małgorzata Adamczak	(PO)
Dorota Arciszewska-Mielewczyk	(PiS)
Krystyna Maria Bochenek	(PO) - Wicemarszałek Senatu VII kadencji
Barbara Borys-Damięcka	(PO)
Janina Fetlińska	(PiS)
Maria Pańczyk-Pozdziej	(PO)
Jadwiga Rotnicka	(PO)
Grażyna Anna Sztark	(PO)

Źródła:

<http://www.sejm.gov.pl>

<http://www.senat.gov.pl>

VI. Reprezentacja kobiet w rządach PRL i III RP

Rządy PRL

Rząd Józefa Cyrankiewicza 1954-1957

Zofia Wasilkowska – minister sprawiedliwości

Rząd Piotra Jaroszewicza 1976-1980

Maria Milczarek – minister administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska

Rząd Edwarda Babiucha 1980

Maria Milczarek - minister pracy, płac i spraw socjalnych

Rząd Józefa Pinkowskiego 1980-1981

Maria Milczarek - minister pracy, płac i spraw socjalnych

Rząd Zbigniewa Messnera 1985-1988

Joanna Michałowska-Gumowska - minister oświaty i wychowania

Rząd Mieczysława Rakowskiego 1988-1989

Izabela Płaneta-Małecka - minister zdrowia i opieki społecznej

Rządy III RP

Rząd Tadeusza Mazowieckiego 1989-1991

Izabella Cywińska – minister kultury i sztuki

Rząd Jana Krzysztofa Bieleckiego 1991

Henryka Teodora Bochniarz – minister przemysłu i handlu

Rząd Hanny Suchockiej 1992-1993

Hanna Suchocka – prezes Rady Ministrów

Rząd Waldemara Pawlaka 1993-1995

Barbara Blida – minister gospodarki przestrzennej i budownictwa

Rząd Józefa Oleksego 1995-1996

Barbara Blida – minister gospodarki przestrzennej i budownictwa

Rząd Włodzimierza Cimoszewicza 1996-1997

Barbara Blida – minister gospodarki przestrzennej i budownictwa

Rząd Jerzego Buzka 1997-2001

Hanna Suchocka – minister sprawiedliwości

Joanna Wnuk-Nazarowa – minister kultury i sztuki

Teresa Kamińska – minister-członek Rady Ministrów, koordynator reformy społecznej

Franciszka Cegielska – minister zdrowia i opieki społecznej

Halina Wasilewska-Trenkner – minister finansów

Aldona Maria Kamela-Sowińska – minister skarbu państwa

Rząd Leszka Millera 2001-2004

Barbara Piwnik – minister sprawiedliwości

Krystyna Maria Łybacka - minister edukacji narodowej i sportu

Danuta Maria Hübner – minister-członek Rady Ministrów ds. europejskich

Rząd Marka Belki 2004-2005

Izabela Jaruga-Nowacka - wiceprezes Rady Ministrów, minister polityki społecznej

Rząd Kazimierza Marcinkiewicza 2005-2006

Zyta Gilowska – wiceprezes Rady Ministrów, minister finansów

Teresa Krystyna Lubińska – minister finansów

Grażyna Gęsicka – minister rozwoju regionalnego

Anna Fotyga – minister spraw zagranicznych

Anna Kalata – minister pracy i polityki społecznej

Rząd Jarosława Kaczyńskiego 2006-2007

Zyta Gilowska – wiceprezes Rady Ministrów, minister finansów

Grażyna Gęsicka – minister rozwoju regionalnego

Anna Fotyga – minister spraw zagranicznych

Anna Kalata – minister pracy i polityki społecznej

Joanna Kluzik-Rostkowska – minister pracy i polityki społecznej

Elżbieta Jakubiak – minister sportu i turystyki

Rząd Donalda Tuska 2007-

Elżbieta Bieńkowska – minister rozwoju regionalnego

Jolanta Fedak – minister pracy i polityki społecznej

Katarzyna Hall – minister edukacji narodowej

Ewa Kopacz – minister zdrowia

Barbara Kudrycka – minister nauki i szkolnictwa wyższego

FUNDACJA PRZESTRZEŃ KOBIECI

PRZESTRZEŃ KOBIECI powstała w marcu 2006 r. w Krakowie początkowo jako grupa nieformalna. We wrześniu 2007r. przekształciła się w **FUNDACJĘ PRZESTRZEŃ KOBIECI**.

Misją Fundacji jest otworzyć przestrzeń prywatną i publiczną dla kobiet i zbudować społeczeństwo wrażliwe na różnice poprzez edukację, współpracę oraz promowanie równości i różnorodności. Wartości te realizujemy zgodnie z zasadą WEEW: Włączanie – Emancypacja – Empowerment – Współpraca.

Od 2006 r. Przestrzeń Kobiet zrealizowała / realizuje następujące projekty:

- **Gender dla aktywnych**, marzec – maj 2007 r., dofinansowany ze środków Funduszu dla Kobiet Fundacji Ośrodek Informacji Środowisk Kobietyckich OŚKa.

- **Kobiety i Rozwój. Ogólnopolska konferencja kobiet** – liderkę działających na rzecz zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich, 9-10 listopada 2007 r., we współpracy ze Stowarzyszeniem Ekologiczno-Kulturalnym „Na Bursztynowym Szlaku” oraz Fundacją Partnerstwo dla Środowiska.

- **Stwórzmy Przestrzeń do działania. Wzmocnienie instytucjonalne i rozwój zespołu trenerskiego Fundacji Przestrzeń Kobiet**, marzec 2008 r. – luty 2009 r., dofinansowany ze środków Funduszu dla Organizacji Pozarządowych, komponent I: Demokracja i społeczeństwo obywatelskie.

- **Kobiety i Rozwój. Kobiety rozwijają się, kobiety rozwijają miasta i wsie**, sierpień – grudzień 2008 r., dofinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich 2008.

- **Gender w edukacji rozwojowej. Czy równość płci jest niezbędna do rozwoju?**, październik - listopad 2008 r., w partnerstwie z Fundacją Innowacyjnych Przedsięwzięć Społecznych, dofinansowany w ramach programu polskiej pomocy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2008 r.

- **Polki, Żydówki – krakowskie emancypantki. Historia i współczesność dla równości i różnorodności**, październik 2008 r. – czerwiec 2009 r., autorski projekt Fundacji Przestrzeń Kobiet, współrealizowany w partnerstwie z Żydowskim Stowarzyszeniem Czulent i Fundacją Jewish Community Centre, dofinansowany ze środków Funduszu dla Organizacji Pozarządowych, komponent I: Demokracja i społeczeństwo obywatelskie.

- kontynuacją tych działań jest projekt **Krakowski Szlak Kobiet**, realizowany września 2009 r. do sierpnia 2010 r. we współpracy z Żydowskim Stowarzyszeniem Czulent, współfinansowany jest przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

- między lipcem a grudniem 2008 r. wsparła nas również Astraea Lesbian Foundation for Justice z Nowego Jorku, przyznając nam grant instytucjonalny (general support) w ramach International Fund for Sexual Minorities.

- **Instytut Liderok**, lipiec - grudzień 2009 r., projekt współfinansowany ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich w roku 2009.

- **Kobiety i Rozwój. Kobiety aktywne na rzecz zrównoważonego rozwoju lokalnych społeczności**, wrzesień 2009 – sierpień 2010, projekt realizowany we partnerstwie z Stowarzyszeniem Wiejskim „Zielona Przestrzeń” oraz współfinansowany przez Islandię, Liechtenstein, i Norwegię ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, a także ze środków budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.

Więcej informacji na temat projektów znajduje się na stronie internetowej Fundacji Przestrzeń Kobiet: www.przestrenkobiet.pl oraz www.krakowskislakkobiet.pl

Kontakt:

fundacja@przestrzenkobiet.pl
www.przestrzenkobiet.pl
www.krakowskislakkobiet.pl
Natalia Sarata
natalia.sarata@przestrzenkobiet.pl

Ewa Furgał
ewa.furgal@przestrzenkobiet.pl

Justyna Struzik
justyna.struzik@przestrzenkobiet.pl

tel. (12) 423 13 28

Adres korespondencyjny:
FUNDACJA PRZESTRZEŃ KOBIET
Plac Szczepański 5/314
31-011 Kraków

Fundacja Przestrzeń Kobiet jest organizacją pozarządową, prowadzącą działalność pożytku publicznego w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Podjęliśmy działania zmierzające do przyznania Fundacji statusu Organizacji Pożytku Publicznego, jednak Fundacja w tej chwili jeszcze go nie posiada, dlatego na razie nie może otrzymywać 1% podatku dochodowego.

Mimo to możesz wesprzeć naszą działalność, przekazując nam DAROWIZNĘ na cele statutowe.

Taka darowizna podlega odpisowi od dochodu.

- Jeśli jesteś osobą fizyczną, możesz przy rocznym rozliczeniu podatkowym odliczyć od swojego dochodu kwotę darowizny stanowiącej do 6% Twojego dochodu (podstawa prawna: art. 26, ust.1, punkt 9 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dn. 26.07.1991 r. z późniejszymi zmianami).

- Jeśli reprezentujesz firmę / instytucję / organizację (tzw. osobę prawną), Twoja firma / organizacja / instytucja może odliczyć od swojego dochodu kwotę darowizny stanowiącej do 10% dochodu osoby prawnej (podstawa prawna: art. 18, ust. 1, punkt 1 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych z dn. 15.02.1992 r. z późniejszymi zmianami).

Aby dokonać darowizny, wpłać wybraną przez siebie kwotę na następujące konto:

Fundacja Przestrzeń Kobiet

ul. Św. Krzyża 34

34-460 Szczawnica

Fortis Bank, 08 1600 1039 0002 0032 1210 0001

TYTUŁEM: „darowizna na cele statutowe”

Podstawą odliczenia jest dokument wpłaty darowizny (potwierdzenie dokonania przelewu/wpłaty) na konto bankowe organizacji.

SERDECZNIE DZIĘKUJEMY!

WYBRANA LITERATURA

20 lat - 20 zmian. Kobiety w Polsce w okresie transformacji 1989-2009, red. Anna Czerwińska, Joanna Piotrowska, Warszawa: Fundacja Feminoteka 2009, http://www.feminoteka.pl/downloads/raport_20lat_www.pdf

Aktorzy życia publicznego. Płeć jako czynnik różnicujący, red. Renata Siemieńska, Warszawa 2003: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”

Bator Joanna, Wizerunek kobiety w polskiej debacie politycznej, Warszawa 1999: Instytut Spraw Publicznych

Czarna księga kobiet, red. Christine Ockrent, Warszawa 2007: WAB

Działaczki społeczne, feministki, obywatelki... Samoorganizowanie się kobiet na ziemiach polskich do 1918 roku (na tle porównawczym), red. Agnieszka Janiak-Jasińska, Katarzyna Sierakowska, Andrzej Szwarc, Warszawa 2008: Wydawnictwo Neriton

Działaczki społeczne, feministki, obywatelki... Samoorganizowanie się kobiet na ziemiach polskich po 1918 roku (na tle porównawczym). Tom II, red. Agnieszka Janiak-Jasińska, Katarzyna Sierakowska, Andrzej Szwarc, Warszawa 2009: Wydawnictwo Neriton

Fuszara Małgorzata, Kobiety w polityce, Warszawa 2005: Wydawnictwo TRIO
Fuszara Małgorzata, Magda Grabowska, Joanna Mizielińska, Joanna Regulska,
Współpraca czy konflikt? Państwo, Unia i kobiety, Warszawa 2009: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne

Fuszara Małgorzata, Równe szanse czy szklany sufit? Kobiety w samorządach lokalnych, w: A. Titkow (red.), Szklany sufit: Bariery i ograniczenia karier kobiet, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych 2003

Fuszara Małgorzata, Sołtycki w Polsce, http://www.feminoteka.pl/downloads/sołtycki_w_polsce.pdf

Graff Agnieszka, Świat bez kobiet. Płeć w polskim życiu publicznym, Warszawa 2001: Wydawnictwo W.A.B.

Humanistyka i płeć, tom III. Publiczna przestrzeń kobiet: obrazy dawne i nowe, red. Elżbieta Pakszys, Włodzimierz Heller, Poznań 1999: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

Jasińska Ewa, Aktywność sołtysek jako przykład demokracji bezpośredniej w społeczności lokalnej [w:] Funkcjonowanie demokracji bezpośredniej w społecznościach lokalnych. Założenia teoretyczne a praktyka, red. Katarzyna Łotowska, Białystok 2007: Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych

Kobiety i świat polityki, red. Anna Żarnowska, Andrzej Szwarc, Warszawa 1994: Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego

Kobiety w czasach przełomu 1989-2009, red. A. Grzybek, Warszawa 2009: Przedstawicielstwo Fundacji im. Heinricha Boella w Polsce

Kondratowicz Ewa, Szminka na sztandarze. Kobiety “Solidarności” 1980-1989. Rozmowy, Warszawa 2001: Wydawnictwo Sic!

Malinowska Ewa, Feminizm europejski. Demokracja parytetowa a polski ruch kobiet. Socjologiczna analiza walki o równouprawnienie płci, Łódź 2002: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Ockrent Christine, Kobiety u władzy, Warszawa 2007: Prószyński i S-ka

Penn Shana, Podziemie kobiet, Warszawa 2003: Rosner & Wspólnicy

Płeć w życiu publicznym. Różnorodność problemów i perspektyw, red. Marek Jeziński, Maria Winclawska, Barbara Brodzińska, Toruń 2009: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

Płeć, wybory, władza, red. Renata Siemieńska, Warszawa 2004: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”

Polityka a płeć, red. Agnieszka Grzybek, Joanna Piotrowska, Warszawa 2006: Fundacja im. H. Boella – Przedstawicielstwo w Polsce

Polityka równości płci. Polska 2007. Raport, red. Bożena Chołuj, Warszawa 2007: Fundacja „Fundusz Współpracy”

Ricardo Hausmann, Laura D. Tyson, Saadia Zahidi, The Global Gender Gap Report 2009, Geneva 2009: World Economic Forum, <http://www.weforum.org/pdf/gendergap/report2009.pdf>

Siemieńska Renata, Nie mogą, nie chcą czy nie potrafią? O postawach i uczestnictwie politycznym kobiet w Polsce, Warszawa 2000: Wydawnictwo Naukowe “Scholar”

Siemieńska Renata, Płeć – zawód – polityka. Kobiety w życiu publicznym w Polsce, Warszawa 1990: Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego

Women’s Leadership and Participation, ed. Joanna Hoare, Fiona Gell, Oxfam GB 2009, <http://publications.oxfam.org.uk/display.asp?K=e2009102814340037>